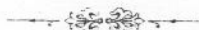

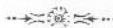
Ruslanda

Esperantisto.

Oficiala organo de Societo „Espero“.

Senpaga eldono por membroj de Peterburga S-to „Espero“

Manuskriptoj, korespondado k. t. p. devas esti adresataj je nomo de „Societo Espero“
en S.-Peterburgo.

Eldonanto: S-TO „ESPERO“ en Peterburgo. ✠

Redaktoro: D-ro A. I. ASNES.

Unua esperanta presejo en Ruslando de D. P. WEJSBRUT.
Peterburgo: Troickii Prospekt, 14.

Koresponda fako.

La celo de koresponda fako estas la unuiĝo de tutmonda esperantistaro per reciproka korespondado. Tial ni korege petas ĉiujn, kiel ruslandajn, tiel eksterlandajn esperantistojn, dezirantajn korespondadi pri kia ajn objekto kaj por kia ajn celo sendadi al ni siajn adresojn, legeble skribitajn.

Por enpresado d'adreso en la korespondan fakon oni sendu al ni la poŝtmarkon de 20 kop. valoro. La alilandaj poŝtmarkoj estas ankaŭ akceptataj por ilia nominala valoro.

Novaj adresoj:

La Redakcio.

RUSLANDO:

Berdiĉev, Kovenskoj gub. J. B. Levik (Librotenanto kaj instruanto de Librot.). Selo Kandaurovo, ĉerez posad Puĉej, Kostromskoj gub. S-ro Diligenskiĵ Iv. Petr. Torĵek Tverskoj gub. S-ro Ŝtankovskij.

AUSTRUJO.
KANADO.

Enissejsk (Siberujo) S-ro Frenkel Roman Amvrosieviĉ.
Peterburgo. Vladimirskaĵa ulica, d. 3, loĝ. 35. S-ro Ĵilin V. A.
Praha Bohemujo, Esperantista Klubo. S-ro Kamaryt Stan.
Trovis-Rivieres (Boite 211) C. E. Heroux. Deziras interŝanĝi la ilustritajn kartoĵojn.

ŜANĜITAJ ADRESOJ:

V. de Maynov. St.-Peterburgo, Drevĵanoj per. 9.
E. Radvan-Ripinski. Peterburgo. Fontanka, 137 loĝ. 24.

ВЫШЕЛЪ ВЪ СВѢТЪ

II-й томъ

СОЧИНЕНИЙ

извѣстнаго эсперантиста

В. Н.

ДЕВЯТНИНА.

Цѣна 1 руб. съ пересылкою
1 руб. 25 коп.

Обращаться къ издателю Д. П. Вейсбруть.

(СПБ. Троицкij проспектъ домъ № 14),

или въ Общество „Эсперо“

(СПБ. Б. Подъячская д. 24).

[US ELIRIS EL PRESEJO

la dua libro

de plena verkaro
de S-ro

V. N.

DEVJATNIN.

La prezo 1 rubl kun transsendo
1 rubl. 25 kop.

Sin turni al S-ro Eldonisto D. P. Vejshrut.

(S.-Peterb. Troickij prospekt. № 14).

ad al S-to „Espero“

(S.-Peterb. B. Podjačeskaja. 24)

◆ ĈIUJ, kiuj deziras helpi la disvastigadon de „Ruslanda Esperantisto“ povas senpage ricevi de l'S-to „Espero“ deziratan kvanton da propagandaj prospektoj POR DISSENDADO al siaj konatoj kaj korespondantoj. Mendu la prospektojn NUN. ◆

„Esperanta Ligilo“

monata revuo en reliefpunktoj POR BLINDULOJ.

Jare 3 fr. por ĉiu lando. * Direktoro: prof. TH. CART, 12 rue Soufflot, PARIS, France.

JANUARO 1906. Enhavo: Kroniko (Th. Cart) — Problemo — Poezio: Birdetoj (Fr. Coppée) — Humoraĵo: Pruvo, Decide — Miksaĵo: proverboj (F. Zamenhof) — Felietono: Parolado de D-ro Zamehof en Boulogne-sur-Mer.

Ruslanda Esperantisto.

Oficiala organo de Societo „Espero“.

Februaro
1906.

Redakcio: St.-Peterburgo, Bolš. Podjaŝeskaja, 24.

II-a jaro. № 2.

Pri organizacio.

Это — очень старая истина, настолько старая, что доказывать ее уже не приходится. Съ тѣхъ поръ, какъ существуетъ общественныя движенія, какъ среди челоѣчества происходитъ борьба идей, съ тѣхъ поръ въ сознание людей все глубже и прочнѣе входила мысль, которая теперь уже стала, съ счастіемъ для прогресса, постоянствомъ всѣхъ.

„Въ единеніи — сила, въ организаціи — побѣда“. И изъ этого положенія съ логической послѣдовательностью и обязательностью вытекаетъ правило практической дѣятельности: лозунгомъ всякаго движенія становится кличъ: „Организуйтесь!“ При этомъ, чѣмъ моложе движеніе, чѣмъ менѣе проченъ фундаментъ, который оно успѣло построить на трудно завоевываемой почвѣ культурнаго движенія впередъ, тѣмъ большее значеніе приобретаетъ этотъ лозунгъ. Всякая новая идея или теорія прежде, чѣмъ можетъ начаться широкая пропаганда ея, должна завоевать себѣ сначала хотя бы небольшой кругъ настоящихъ, преданныхъ и убѣжденныхъ послѣдователей, который составилъ бы ядро нарождающейся арміи борцовъ. И многочисленные примѣры того, какъ небольшая по количеству, но сплоченная и сильная организаціей группа людей зачастую побѣждала огромную, но разрозненную массу противниковъ, лучше всякихъ разсужденій убѣждаютъ насъ въ необходимости тѣсной организаціи и выработки общаго плана дѣятельности. Развитие Эсперантской пропаганды, такъ успѣшно растущей за послѣдніе годы обязано главнымъ образомъ умѣлой организаціи наличныхъ силъ движенія. Франція, имѣющая нѣсколько десятковъ эсп. обществъ и

Ĝi estas tre malnova veraĵo, tiom malnova, ke argumenti ĝin oni jam ne bezonas. De kiam ekzistas socialaj movadoj, de kiam inter la homaro ekzistas batalado de ideoj, de tiam en la konscion de homoj ĉiam pli profunden kaj pli fortike eniradis la ideo, kiu nun jam fariĝis, al feliĉo de l'progreso, la propraĵo de ĉiuj.

„En unueco estas forto, en organizacio estas venko“. Kaj el tiu-ĉi tezo kun logika konsekvenco kaj devigece elfluas la regulo de l'praktika agado: devizo de ĉiu movado fariĝas la proklamo: „Organizu vin!“ Kaj ju pli juna estas movado, ju malpli fortika estas fundamento, kiun ĝi prosperis konstrui sur la malfacile almiĝebla tero de l'kultura movado antaŭen, des pli grandan signifon akiras tiu-ĉi devizo. Ĉiu nova ideo aŭ teorio antaŭ ol povas komenciĝi vasta propagando de ĝi, devas almiĝi al si antaŭe eĉ malgrandan rondon de veraj, sindonemaj kaj konvinkitaj adeptoj, kiuj formus la kernon de la naskiĝanta armeo de batalantoj. Kaj multaj ekzemploj, kiel malgranda kvanto, sed firma kaj forta pro organizacio grupo de homoj ofte venkadis grandegan, sed disigitan mason de kontraŭuloj, pli bone ol ĉiajn ajn konsideroj konvinkas nin je neceseco de firma organizacio kaj de ellaboro de l'komuna plano de agado. La disvolviĝado de l'esperanta propagando, tiel sukcese kreskanta dum lastaj jaroj, ŝuldas ĉefe al bona organizacio de l'ekzistantaj fortoj de la movado. Francujo, havanta kelkajn dekojn da esp. societoj kaj grupoj, okupis la unuan lokon pro vasteco kaj intensiveco de l'esperanta movado, kaj en Anglujo kaj en Germanujo la movado naskiĝis ĝuste kun fondiĝo de centroj de l'organizita propagando, kaj

группы, заняла первое место по широте и напряженности эсперантского движения, а в Англии и в Германии движение возникло именно с основанием центров организованной пропаганды, и дальнейший рост ее прямо обуславливается возникновением новых эсп. организаций.

В этом же отношении Россия представляет тоже интересный пример, но, по обыкновению... противоположного характера. Колыбель эсперантизма, Россия и до сих пор, несмотря на полную неразвитость эсп. дела, по числу эсперантистов уступает, быть-может, только Франции, что объясняется, конечно, размерами нашей страны. И вот при своем численном превосходстве эсперантское движение в России является самым отсталым в качественном отношении по сравнению с другими странами. Конечно большую долю этой неудачи в постановке дела у нас надо отнести на счет разных обстоятельств, по большей части совершенно "независящих", как это не раз уже указывалось, но, если правильно оценивать положение дела, то необходимо особенно отметить и подчеркнуть роль, которую сыграло отсутствие сколько-нибудь сильной и действительной организации. Первым толчком к пробуждению накопившейся за долгие годы в российско-эспер. мире энергии явился печатный орган русских эсперантистов. И наряду с появлением его для успеха возрождающегося пропагандного дела в России должно быть обращено самое серьезное внимание на организацию уже существующих эсперантистов. Их достаточно много уже в России, но они изолированы друг от друга, они совершенно не связаны между собою, а ведь "один в поле не воин"... Много есть городов, в которых эсперантисты насчитываются десятки, часто даже сотни, но в которых не только нет какого-нибудь общества или группы, но нередко одни из эсперантистов не знают даже о том, что рядом с ними существуют их единомышленники-товарищи. Нормально ли такое положение? Если нет, то какое же средство можно найти для его изменения, как не объединение эсперантистов в союзы для общей деятельности? Вопрос об организации эсперантистов в России теперь самый насущный, самый очередной, раз-

ла плуа kreskado de ĝi estas rekte ligita kun la fondiĝado de novaj esp. organizacioj.

En tiu sama rilato Ruslando prezentas ankaŭ interesan ekzemplon. sed, laŭ ordinaro.. de l' mala karaktero. La lulilo de l'esperantismo, Ruslando ankaŭ ĝis nun, malgraŭ plena mal-disvolviĝeco de l'esp. afero, pri la nombro de esperantistoj staras, povas esti, post sola Francujo, kion oni povas klarigi per la mezuroj de nia lando. Kaj jen ĉe sia nombra supereco la esperanta movado en Ruslando estas la plej poststaranta en eca rilato kompare kun aliaj landoj. Kompreneble, la grandan parton de tiu-ĉi malsukceso en la stato de l'afero ĉe ni oni devas noti sur la kalkulo de diversaj cirkonstancoj, plej ĉefe tute "maldependantaj", kiel tiu-ĉi ne unufoje jam estis montrata, sed, se ĝuste taksu la staton de l'afero, oni devas aparte noti kaj substreki la rolon, kiun ludis malesto de iom ajn forta kaj kapabla al agado organizacio. La unua puŝo al vekigo de l' kolektata dum longaj jaroj en rusland-esper. mondo energio estis la presa organo de rusaj esperantistoj. Kaj kune kun la apero de ĝi por sukceso de l'renaskiĝanta propaganda afero en Ruslando devas esti metita plej serioza atento sur organizacion de la jam ekzistantaj esperantistoj. Ili estas jam sufiĉe multaj en Ruslando, sed ili estas izolitaj unu de alia, ili tute ne estas ligitaj inter si, sed ja "unu sur kampo ne estas militanto"... Multaj estas la urboj, en kiuj esperantistoj estas kalkulataj en dekoj, ofte eĉ en centoj, sed en kiuj en sole ne estas ia ajn societo aŭ grupo, sed ofte unuj el esperantistoj ne scias eĉ, ke apud ili ekzistas iliaj samideanoj, kolegoj. Ĉu normala estas tia stato? Se ne, — kian do rimedon oni povas trovi por ĝia ŝanĝo, se ne unuigon de l'esperantistoj en ligojn por komuna agado? La demando pri organizacio de l'esperantistoj en Ruslando estas nun la plej nuntempa, la plej unuavica, solvon de ĝi estas necese rapidigi. Al detala prilaborado de ĝi oni devas dediĉi multajn fortojn, ĉar ĝi elmetas tiajn malsimplajn demandojn, kiel la demando pri federacio de regionaj, naciaj (inter limoj de la ruslanda regno) organizacioj kaj sim. Pri ili — en la sek-vanta fojo.

рѣшеніе его необходимо ускорить. Детальной разработкѣ его надо посвятить много силъ такъ какъ онъ выдвигаетъ на очередь такіе сложные вопросы, какъ вопросъ о федерациі мѣстныхъ, національных (въ предѣлахъ россійскаго государства) организацій и т. п. О нихъ въ слѣдующій разѣ.

Мы не сомнѣваемся, что въ теоретической разработкѣ и въ практическомъ осуществленіи вопроса организацій примутъ участіе всѣ русскіе единомышленники-эсперантисты, желающіе работать для нашего дѣла и сознающіе, что они могутъ стать реальной силой только въ единеніи и добиться побѣды при помощи организацій.

Ni ne dubas, ke en teoria prilaborado kaj en praktika efektivigado de l'demando de organizacio partoprenos ĉiuj rusaj samideanoj-esperantistoj, dezirantaj laboradi por nia afero kaj konsciantaj, ke ili povas fariĝi reala forto nur en la unueco kaj atingi la venkon kun la helpo de l'organizacio.

Приложёніе къ „Догматамъ Гиллелизма“.

Обращаемъ вниманіе на то, что изложенное „Догматы“ имѣютъ значеніе только **принципальное**, окончательная же редакція ихъ будетъ установлена только на первомъ съѣздѣ гиллелистовъ. Всякаго, кто въ принципѣ одобряетъ идею Гиллелизма, но не соглашается съ тѣмъ или другимъ догматомъ, просимъ указать намъ, какія измѣненія по его мнѣнію полезно было бы сдѣлать въ указанныхъ догматахъ.

Во избѣжаніе недоразумѣній считаемъ необходимымъ дать слѣдующія разъясненія:

1. Названіе „Гиллелизмъ“ есть только временное; предполагается замѣнить его названіемъ „Гомаранизмъ“, которое точнѣе выражаетъ всю сущность нашей идеи („гомаранинъ“ на языкѣ Эсперанто значитъ „членъ человѣческой семьи“).

2. Еслибы нейтрально-географическія названія государствъ и націй (см. догматы 5 и 8) оказывались неудобными или непріятными, то можно на первыхъ порахъ употреблять существующія названія племенная до тѣхъ поръ, пока вопросъ объ этомъ не будетъ окончательно рѣшенъ на съѣздѣ гиллелистовъ.

3. Въ собраніяхъ гиллелистовъ языкъ гиллелистовъ обязателенъ только для тѣхъ, которые этимъ языкомъ хорошо владѣютъ; тѣ же, которые имъ еще не владѣютъ какъ слѣдуетъ, могутъ на первыхъ порахъ употреблять какой языкъ имъ угодно, но

Aldone al la „Dogmoj de Hilelismo“.

Ni atentigas, ke la publikigitaj „Dogmoj“ havas signifon nur **prinĉipan**, kaj ilia definitiva redakcio estos fiksita nur en la unua kongreso de la hilelistoj. Ĉiun, kiu en **prinĉipo** aprobas la ideon de la hilelismo, sed ne konsentas kun tiu aŭ alia dogmo, ni petas montri al ni, kiajn ŝanĝojn laŭ lia opinio estus utile fari en la diritaj dogmoj.

Pro evito de malkompreniĝoj ni trovas necesa doni la sekvantajn klarigojn:

1. La nomo „Hilelismo“ estas nur provizora; estas supozate anstataŭigi ĝin per la nomo „Homaranismo“, kiu pli precize esprimas la tutan esencon de nia ideo („homarano“ en la lingvo Esperanto signifas „membro de la homa familio“).

2. Se la neŭtrale-geografiaj nomoj de regnoj kaj nacioj (vidu dogm. 5 kaj 8) montriĝus neoportunaj aŭ malagrablaj, oni povas en la unua tempo uzadi la ekzistantajn nomojn gentajn, ĝis tiu tempo, kiam la demando pri tio-ĉi estos decidita en la kongreso de hilelistoj.

3. En la kunvenoj de hilelistoj la lingvo hilelista estas deviga nur por tiuj, kiuj ĝin bone posedas; sed tiuj, kiuj ĝin ankoraŭ ne posedas sufiĉe, povas en la unua tempo uzadi kien lingvon ili volas, sed ili ne havas la rajton altrudi sian lingvon al la aliaj ĉeestantoj.

только не имѣютъ права навязывать свой языкъ другимъ присутствующимъ.

4. О догматѣ 11, носящемъ кромѣ общечеловѣческаго характера еще характеръ теософическій, надо помнить, что онъ говоритъ только о такихъ ученiяхъ, которые не противорѣчатъ наукѣ, и что онъ относится только къ храму гиллелистовъ, но ничуть не къ частнымъ кружкамъ гиллелистовъ. Кружки эти носятъ характеръ не религиозный, а чисто общественный и служатъ для свободныхъ дружескихъ бесѣдъ на всевозможныя темы, по желанiю участвующихъ, а отъ другихъ кружковъ они отличаются только тѣмъ, что въ нихъ участвуютъ люди, имѣющiе нейтрально-человѣческiе національные и религиозные принципы, и что бесѣда въ нихъ происходитъ преимущественно на языкѣ нейтрально-человѣческомъ.

4. Pri la dogmo 11, kiu krom karaktero societa havas ankoraŭ karakteron teosofian, oni devas memori, ke ĝi parolas nur pri tiaj instruoj, kiuj ne kontraŭparolas al la scienco, kaj ĝi rilatas nur al la templo de hilelistoj, sed tute ne al privataj rondetoj hilelistaj. Tiuj ĉi rondetoj havas karakteron ne religian, sed pure societan kaj servas por liberaj amikaj interparoladoj pri ĉiuj eblaj temoj, laŭ la deziro de la partoprenantoj, kaj de aliaj rondetoj ili distingiĝas nur per tio, ke en ili partoprenas homoj, havantaj neŭtrale-homajn naciajn kaj religiajn principojn, kaj ke la interparolado en ili estas precipe en la lingvo neŭtrale-homa.

Pri la Regularo de l'S-to „Espero“.

En unu el siaj lastaj kunsidoj la Komitato de l'S-to „Espero“ decidis inviti reprezentantojn de la Filioj de l'S-to kunveni en St.-Peterburgo por komuna ellaboro de l'nova regularo de l'S-to „Espero“ sur pli oportuna kaj bona fundamento. Sed ĉar pro kondiĉoj de l'nuntempa rusa vivo tiu-ĉi plano malcerte povus efektiviĝi en la proksima tempo, kaj ĉar la afero de la reellaboro de l'regularo estas tre grava kaj rapide farinda, la Redakcio de „Rusl. Esp.“ malfermas nun kelkan spacon de la ĵurnalo por pritraktado de tiu-ĉi demando, kiel stos presata la opinioj de la Filioj de l'S-to „Espero“ (de ĝiaj Komitatoj). Ĝis nun estas ricevita de s-ro Ŝčavinskij la sekvantaj proponoj de l'Komitato de la Filio en Melitopol:

Lokoj, ŝanĝataj en la Regularo:

§ 2. Rimarko 1-a. Estas sufiĉe: „Eldonado de gazetoj kaj libroj estas farata kun plenumado de la leĝoj pri la preso“. Pri biblioteko estas ja dirite en tiuj samaj leĝoj, pro tio la rimarko 2-a estas tute superflua. Kaj la vesperoj, kunvenoj kaj kursoj (punkto u) estas ja tute liberaj de ĉiaj permesoj, ĉar ilin jam unu fojon por ĉiam permesas la leĝo pri la libereco de la kunvenoj entute.

§ 5. Estas necese aldoni: „skribe kaj parole“.

§ 16. Anstataŭ „per ses pagoj“ estus pli bone „per du pagoj, por ses monatoj por antaŭen“.

§ 27. La rimarko al § 27 estas tute superflua.

§ 28. Rimarko al tiu-ĉi § estas tute sovaĝa: punktoj unua kaj la lasta estas neplenumebaj kaj forĵetindaj.

§ 35. Anstataŭ „jara spaco“ oni devas meti ion pli racionalan, ekzemple „kvinjara spaco“, ĉar ni nin okupas preskaŭ nur pri tiuj-ĉi elektoj *).

§ 43. Estas bezone priskribi la desegnon de la sigelilo kaj aldoni, ke la S-to havas sian standardon kaj ke la membro de l'S-to en la kunvenoj portadas apartan signeton.

§ 44. Ĉe nuna libereco de unuigoj la vortoj „por konfirmo“ estas forĵetindaj.

§ 46. Laŭ tiu sama principo la vortoj „kaj post la permeso de ĝusta loka administracio“ estas malĝustaj.

§ 47. Laŭ tiu sama principo la vortojn „aŭ laŭ ordono de la registaro“ oni devas tute forigi, ĉar la registaro jam ne havas la rajton ĉesigi la aferojn de la societo.

*) Tute prave! Tamen kvin jaroj ŝajnas kontraŭe tro longa tempo kaj malpermesas freŝgadi laŭ bezono la agantaron de Societoj.

Historieto de unu nedankema popolo.

Fabelo por grandaj infanoj.

En antikvaj tempoj ekzistis granda, riĉa, sufiĉe civilizita lando. La homoj sciis diversajn sciencojn, artojn kaj metiojn. Ili eĉ komercadis inter si en sufiĉe granda mezuro. Tamen, ili loĝis per apartaj familioj - popoloj kaj ĉiu familio havis sian propran lingvon. Tiu-ĉi lasta cirkonstanco multe suferigis la homojn, ĉar inter ili ne ekzistis unueco: ili ĉiuj rigardis unu la alian kiel malamikon, kaj ili ne povis kompreni homojn de aliaj familioj. Nur malmultaj feliĉuloj sciis kelkajn fremdajn lingvojn, sed tiu-ĉi scio estis neperfekta kaj tro mizera kompare kun la nombro de ekzistantaj lingvoj.

Kaj jen aperis la instruita homo, kiu proponis al ĉiuj homoj de tiu lando novan lingvon, kiun oni povus ellerni, sen ia peno, en kelkaj tagoj. Li diris, ke iliaj gepatraj lingvoj restos kaj ludos antaŭan rolon, kaj la nova servos nur por interfamiliaj rilatoj; kaj ke ĝi alportos grandan utilon, ĉar

„Sur neŭtrala lingva fundamento.
Kompreneble unu la alian.
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian“.

Multaj anoj de diversaj familioj komprenis la utilon de tia lingvo kaj aliĝis al tiu mirinda homo, kaj en la tuta lando eksonis nova kanto-himno:

„En la mondon venis nova sento.
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de l'facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko!“

Multaj mokis tiun-ĉi kanton kaj ĝian aŭtoron, kaj ankaŭ ĝian kantistaron, sed la kantistoj esperis sian sukceson, kaj baldaŭ la tuta lando ekvidis, ke

„Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj“

kaj la plimulto da familioj ankaŭ aliĝis...

Kaj jen la mirindan homon oni elektis sia reĝo.

Por ke la popolo ne difektu la mirindan lingvon, la reĝo eldonis apartan libron, kien

li metis multajn vortojn kaj esprimojn de sia lingvo. Interalie, tie troviĝis jena vortaro: „Kiu okupas sin je meĥaniko, estas meĥanikisto, kaj kiu okupas sin je ĥemio, estas ĥemikisto.“ Post 9 jaroj de ekzistado de la lingvo li metis artikoleton en eldonatan de unu familio revuon, k'ie, sur la paĝo 102, li interalie diris: „Venis jam la tempo ellabori detalajn teknikajn vortarojn de nia lingvo“...

La regatoj legis ĉiun vorton kun granda atento, kaj ili ĉiam penis imiti la parolon de sia reĝo. Ĉiuj estis feliĉaj, ke nenion perdinte, parolante hejme sian gepatran lingvon — en fremda familio ili tamen libere parolas kaj komprenas la komunan lingvon.

Sed homa kapricemo baldaŭ ĉesigis komunan konsenton: ili komencis reformi la vortojn, dirante „mekaniko, ĥemio: paroko, tekniko“ anstataŭ la donitaj de la reĝo „meĥaniko, ĥemio, paroĥo, teĥniko“; poste oni enkondukis multajn novajn esprimojn, kontraŭajn al tiuj de la reĝo, k. t. p. La reĝo faris novajn eldonojn de siaj leĝoj, ripetante „mekaniko, ĥemio...“; li proklamis pri unueco; li petegis la regatojn ne elpensadi novajn nebezonojn, superfluaĵajn vortojn, kiuj anstataŭis la plifruajn fundamentajn, sed-vane! La popolo ne obeis lin, daŭrigante siajn kapricajn elpensadojn. Ili eĉ ĉesis bone kompreni unu la alian, ĉar en ĉiu familio ĉiam aperadis propraj novaj vortoj kaj esprimoj, anstataŭante la malnovajn. Fine, multaj komencis forlasi reĝan lingvon kaj komencis ellernadi lingvojn familiajn, kun turmentoj laborante multajn jarojn super tiu-ĉi ellernado. Do plejmulto sciis nur sian familian lingvon kaj malbenis sian sorton, ĉesinte kompreni la kaŭzon de sia komuna mizero spirita, kaŭzita de foresto de komuna lingvo.

Tiam la reĝo forlasis la tronon, foriris el la ĉefurbo kaj rifuĝis en la kaverno dezerta, decidinte dediĉi sian vivon al konstanta preĝo al Dio, por ke li elkonduku la popolon sur la vojon veran.

La nedankema popolo eĉ ne rimarkis la foriron de la reĝo, kiu tamen nenion forgesis: ĉiujn li membris kaj pri ĉies bono li preĝis. Li preĝis pri la fratiĝo de l'homoj, pri illa

unuigo, pri ilia interkompreniĝo kaj paco, kaj amo eterna...

La Dio mizĝrikora ekaŭdis lian preĝon: kune kun ĉiu guto da larmoj varmegaj de la reĝo unu regito erarinta fariĝis bona regato, kiu ne nur parolis puran antaŭan lingvon, sed ankaŭ per ĉiuj siaj fortoj defendis ĝian purecon kaj propagandis komunan fratecon kaj amon.

La reĝo ploris... La larmoj kunfluis per murmuranta rivereto en proksiman arbaran herbejon kaj iom post iom faris belan lagon, sur kies kristala supraĵo ekaperis belaj lilioj...

Ĉirkaŭantaj la lagon arboj, mallaŭte bruante, balancadis per siaj verdaj kapoj kaj, kune kun la lilioj, de l'tempo al tempo murmuris: „Dio, ekaŭdu la preĝon de la reĝo!“.

Kaj en la lagon senĉese fluis ĝemetanta rivereto, preskaŭ nevidebla en la herbaro. Ĝi fluis ĉar la reĝo maldormis kaj preĝis, kaj verŝis la larmojn...

Kaj ĝis nun la reĝo fervore preĝas kaj verŝas siajn larmojn.

T. Ĥĉ—ij.

8 Sept. 1904.

Kio estas la socialaj sciencoj?

De Prof. N. I. Karejev.

La fenomenoj de ĉirkaŭanta nin mondo povas esti dividitaj je kelkaj kategorioj, kaj konforme al tio ĉi la sciencoj, ellernantaj la apartajn kategoriojn de fenomenoj, ankaŭ kunmetas partojn en la komuna sistemo de scienca sciado. Estas sciencoj, ellernantaj mondon de l' naturo, kaj estas sciencoj, ellernantaj mondon de l' homo en lia spirita kaj societa vivo, — tio-ĉi-plej antaŭe, — kaj sciencoj de unua kategorio estas nomataj naturaj en la vasta senco de tiu-ĉi vorto, kaj duaj — humanitaraj. Mi intence aldonis, — parolante pri mondo de l' homo, — ke en tiu ĉi okazo la homo estas prenata nur en rilato de lia spirita kaj societa vivo, ĉar homo, kiel la besta organismo, ellernata en anatomio, en fiziologio, en fizika antropologio, sendube, estas objekto de naturscienco egale kun la aliaj organikaj ekzistaĵoj, sed ne de sciencoj humanitaraj. Profunda diferenco inter sciencoj naturaj kaj humanitaraj estas tiu, ke unuaj havas la aferon kun la materialaj objektoj, t. e. en la fina rezultato, kun objektoj aŭ kun fenomenoj, fariĝantaj en tiuj-ĉi objektoj (ankaŭ kun ili aŭ inter ili), dum duaj koncernas la personojn kaj ĉiujn procesojn, en ili, kun ili aŭ inter ili fariĝantajn, nome kiel personojn. Tie-ĉi ne estas ĝusta loko por disvolvi tiun-ĉi tezon, el kiu oni povas fari entute tre gravajn konkludojn, sed decas montri unu el tiuj-ĉi konkludoj, ĉar ĝi havas signifon por la ĝenerala karakterizo ankaŭ de la socialaj sciencoj, kiel de subparto de la sciencoj humanitaraj.

Kaj al la objektoj, kaj al la personoj ni entute povas havi trispecajn rilatojn: la utilitaran, emocian kaj teorian, depende de tio, ĉu ni deziras el objekto de nia rilato akiri por ni la profiton, aŭ ĉu ĝi nur tiel aŭ alie influas al niaj sentadoj, aŭ ĉu, fine, ĝi ekscias en ni pure abstraktan intereson al si. Ekzemple, la apartan rilaton havos ni al la falakvo, kiam ni ekvolos per la forto de la falanta akvo devigi la muelejan radon sin turnadi, la alian rilaton — se ni venos simple por kun plezuro rigardi la falakvon, se ni, kiel oni diras, prikantos ĝi en versoj, figurigos sur la tolo k. sim., kaj fine, tute ankoraŭ alian — kiam ni proponos al la ni demandojn, kial en la donita loko devis formiĝi la falakvo, de kie fluas falanta tie-ĉi akvo, ĉu ĉiam estas tie-ĉi egala kvanto de ĝi, kiom granda estas la forto de falo, kaj cet., kaj cet. Jen tiun-ĉi rilaton de la lasta speco ni nomas teoria, kaj ĝi, propre, estas la rilato pure scienca distinge de rilatoj praktika kaj estetika. La difino de l' scienco entute estas — esplori sian objekton, kia ĝi estas, kaj en tiu-ĉi senco estas nenia diferenco inter la difinoj de l' esploro de ambaŭ grandaj partoj de la scienca sciado, pri kiuj ni dume parolas. Sed la afero estas ankoraŭ tia, ke, — se la ĉio, kio nin ĉirkaŭas, ni povas rilati, aŭ utilitare, aŭ emocie, aŭ teorie, — al la persono de homo ni povas kaj devas rilati ankoraŭ etike. Etika, t. e. morala, rilato povas ekzisti nur al personoj, sed ne al la objektoj, kaj la tuta diferenco estas tia, ke de etika vidpunkto

persono havas la valoron mem en si kaj ne povas esti rigardata, kiel nur rimedo por l'atingo de la celo, por ĝi tute fremda, kaj ke nur rilate al la personoj, sed ne al l'objektoj, ebla estas morala taksado de fenomenoj. De tiu-ĉi flanko en mondo de l'homino, prenita en kontraŭmeto al la mondo de naturo, ni povas serĉadi la sciadon ne sole de tio, kio estas, kiel ĝi estas, sed ankaŭ de tio, kio devas esti, kaj konforme al tio-ĉi celadi ankaŭ al la taksado de l'estantaĵo. Alivorte, nia teoria rilato al fenomenoj de spirita kaj societa vivo de l'homino en multaj okazoj povas alpleniĝadi per la rilato etika—en kredoj de idealoj de la devaĵoj kaj en la taksoj de l'estantaĵo, kun kondiĉo, kompreneble, ke per tio-ĉi ne estu rompataj la rajtoj de pure teoria en la severa senco de tiu-ĉi vorto, scienca, esplorado.

Ne farante tie-ĉi la ĝeneralan ĉirkaŭrigardon de la sciencoj humanitaraj en la vasta senco de tiu-ĉi vorto, ni montros nun tion, per kio ni ordinare nin gvidas, kiam ni kreas apartan kategorion de la sciencoj socialaj. Propre, ĉiuj fenomenoj, ellernataj de la humanitaraj sciencoj, krom nur faktoj de l'individua anima vivo, estas la fenomenoj socialaj, ĉar ili ĉiuj fariĝas en societo. Efektive, ekster la societo eblaj estus nek lingvo, nek literaturo, nek religio aŭ filozofio, nek scienco, t. e. nenio el tio, en kio estas la tuta enhavo de spirita vivo de l'homaro, kaj tial, en la vasta senco, ĉiuj humanitaraj sciencoj povus esti nomataj ankaŭ socialaj. Tamen, el la reciprokaj agoj inter apartaj homoj,—el kiuj kunmetiĝas la tuta vivo de l'societo,—unuaj reciprokaj agoj estas pure psiĥikaj, se tiel diri, spiritaj, la aliaj do havas praktikan karakteron, difinante inter l'apartaj membroj de societo la certajn interrilatojn kaj per tio sama organizante ilin en la konstantajn sistemojn de l'socialaj fenomenoj, al kiuj ni donas la nomojn de popola maŝtrafo, rajto, regno. Jen nome tiujn-ĉi sciencojn, kiuj ellernadas praktikajn interrilatojn de membro de la societo kaj kunmetiĝantaj el tiuj-ĉi interrilatoj sistemojn de l'socialaj ordoj, alie—fenomenojn de la sociala organizacio, oni nomas la socialaj sciencoj en la pli malvasta senco de tiu-ĉi vorto. Kaj arto, kaj popola maŝtrafo egale estas la fenomenoj socialaj, kiel egale estas ankaŭ la socialaj fenomenoj literaturo kaj rajto, de unu flanko, aŭ religio kaj regno, de alia, sed ideojn de l'arto, literaturo, religio k. sim. ni dekondukas al regiono de spirita kulturo, ideojn do de la popola mast-

raĵo, rajto, regno—al la regiono de sociala organizacio. La sciencojn, ellernantajn deversajn flankojn de organizita komunvivo de l'homoj aŭ—kio estas tio sama—de la sociala organizacio oni nomas la socialaj sciencoj. Kiel ni vidas, ilin, sekve, eldividas el la komuna sumo de sciencoj humanitaraj unu ĉefa signo—l'ekzisto en ellernataj fenomenoj de la certa organizacio inter la membroj de societo sur la fundamento de praktikaj inter ili rilatoj.

La ĉefa objekto de la socialaj sciencoj estas, kompreneble, la societo, kiel organizita tuto, iafoje eĉ rekte nomata sociala organismo. Ni vidas, ke nome societon, prenitan en la senco de certspecca organizacio, ampleksanta ĉiujn ĉefajn flankojn de la sociala vivo, penis kiel sian objekton la ĝenerala sociala scienco, por kiu fortiĝis la nomo de sociologio. Tiu-ĉi scienco, kies fondinto estis Aŭgusto Kont, forigas nek la eblescon, nek la necescon de ekzistado de la partaj socialaj sciencoj, kiuj—estante entute ĉiuj pli maljunaj ol la sociologio—ellernadas la apartajn flankojn en vivo de organizita societo, delogante ilin de aliaj flankoj por nur sur ili encentrigi la tutan sian atenton. Tiaj apartaj kategorioj de la socialaj fenomenoj, ellernataj en la pli specialaj, ol sociologio, sciencoj, oni devas opinii tiujn, kiujn ni ĝeneralligas sub nomoj de la regno, rajto kaj popola maŝtrafo, de kie estas ankaŭ tri ĉefaj subdividoj de la social-scienco en la regnosciencon, rajtsciencon kaj ekonomian scienccon. Ĉiu el tiuj-ĉi tri partoj povas kaj plu esti subdividita en ankoraŭ la pli specialajn disciplinojn.

Ni ne haltados tie-ĉi sur l'analizo de demando pri objektoj, enirantaj en la rondon de sciado de apartaj socialaj sciencoj—estas, tamen, kelkaj komunaj por ĉiuj socialaj sciencoj trajtoj, indaj esti notitaj en tiu-ĉi artikolo.

Kiel en la aliaj regionoj de la scienca sciado, tiel ankaŭ en la regiono, pri kiu ni parolas, la apartaj sciencoj povas havi dispecan signifon, nome ili povas aŭ senpere servi al tiuj aŭ aliaj interesoj de l'vivo, aŭ kontentigadi la nian atenccon al pura scio. La sciencoj de l'unua kategorio aŭ tiuj partoj de sciencoj, kiuj havas antaŭ si la unuan celon, estas nomataj aplikataj distinge de aliaj, nomataj tial ordinare puraj. Tre ofte malfacile estas pasigi la akran limon inter la praktika kaj teoria flankoj de tiu aŭ alia scienco, sed ĉiam oni devas memori, ke ĉiu praktiko estas sukcesa nur tiam, kiam ĝi sin apogas sur la teorion, kaj en tiu-ĉi senco,

kompreneble, pura scienco ĉiam havas la fundamentan signifon en rilato al la konforma scienco aplikata.

Plu, en ne-aplikataj socialaj sciencoj, kiel ankaŭ en ĉiuj ceteraj, la superrego povas aparteni aŭ al elemento priskrib-rakonta, aŭ al elemento spekulativa. En la unua okazo ni havas la aferon kun tiuj aŭ altaj socialaj fenomenoj, donitaj al ni en la certa loko, en certa periodo de l'tempo, en dua—kun tiuj komunaj leĝoj, per kiuj estas regataj tiuj aŭ aliaj kategorioj de fenomenoj, kun tiuj komunaj principoj, kiuj tiel aŭ alie estas kunligitaj kun tiuj-ĉi fenomenoj. En nome tiu-ĉi senco ni diferencigas la historion kaj teorion en pli malvasta senco de tiu-ĉi vorto, ĉu estos la parolado aŭ pri la regno, aŭ pri rajto, aŭ pri popola mast-rato—tute egale. Fine, ankaŭ la teorio, en ĵus klarigita signifo, povas havi dupecan karakteron, depende de tio, ĉu ni deziras nur klarigi al ni la lastajn fundamentojn de l'estantaj socialaj fenomenoj, aŭ difini la fundamentajn principojn de devataĵo en tiu aŭ alia sfero de vivo: la teorioj de unua ordo estas nomataj eksplikativaj, t. e. klarigantaj, teorioj de la dua ordo—normativaj, t. e. difinantaj normojn.

Ĉiujn tiujn-ĉi diferencigojn oni povas por pli granda videbleco traobservi, ekz., en la juri dikaj sciencoj. La aplikata signifo de ili estos por ni tute komprenebla, se ni metos la atenton, ke rekta praktika celo de ili estas servadi al la celoj de l'justero, kaj ke en sia praktika agado la ĵuĝistoj, advokatoj, prokuroroj, ĵuĝaj esploristoj devas posedi la tutan serion de juridikaj scioj de aplikata karaktero. Sed krom tuta tio-ĉi en la regiono de la pura rajtscienco oni devas distingi la historion de l'rajto kaj teorion de l'rajto, kies difinoj, certe, ne estas samaj. Fine, ankaŭ la teorio de rajto povas esti komprenata dumaniere. Ankoraŭ tre antaŭnelonge sufiĉe granda parto de reprezentantoj de teoria rajtscienco sur universitataj katedroj komprenadis ĝiajn

celojn en sole eksplikativa senco, t. e., laŭ ilia opinio, la tuta afero alkondukiĝis al la ellernado de leĝoj de rajtformigado kaj rajtdisvolvado, kiel kaj l'unua, kaj la dua fariĝas en efektiveco,—kaj nenio plu. Tia opinio formiĝis sub la influo de l'pozitivismo, kiu al la socialaj sciencoj difinis, en la esenco, tiujn samajn celojn, kiujn difinas al si la naturaj sciencoj, ellernantaj tion, kio estas kaj kiel ĝi estas. Sed tia fenomeno de la sociala vivo, kiel la rajto, povas kaj devas esti ellernata ne sole kiel la certa reala fenomeno, sed ankaŭ en la senco de pensata de ni idealo, kiun estas necese efektivigadi en la vivo, kaj tial apud eksplikativa teorio de la rajto oni devas doni la lokon ankaŭ al la teorio normativa, t. e. al la esplorado de demandoj,—respondoj al kiuj havus en si la ideon pri tio, kia devas esti la rajto. Krom tio, ĉe ellernado de la socialaj sciencoj oni ne devas preterlasi sen la atento, ke ili ne povas pretendadi je tiu perfekteco, per kiu pli—malpli distingiĝas la sciencoj pri la naturo. Unue, la socialaj fenomenoj devas esti opiniataj kiel plej komplikaj fenomenoj el ĉiuj submetataj al nia sciado, kio faras ankaŭ la ellernadon de ili pli malfacila. Due, nur en XIX centjaro komenciĝis la emancipacio de l'socialaj sciencoj de la metafizikaj ideoj kaj manieroj de l'pensado, preskaŭ sendivide regintaj antaŭe en tiu-ĉi regiono. Trie, tre antaŭnelonge ankaŭ komenciĝis sistema prilaborado de la metodologio de tiuj-ĉi sciencoj, t. e. la esplorado de tiuj manieroj de la scienco pensado, kiuj devas esti uzataj ĉe prilaborado de la diversspecaj demandoj de socialscienco. Fine, al la atingo por socialaj sciencoj de atingebla por ili perfekteco ne malmulte malutilas la influo, kiun al formuligataj en ili tezoj havas la naciaj, religiaj, stataj tradicioj, antaŭjuĝoj, partiaj pasioj k. sim.; sed dume, la regula sociala ideo de mondkompreno, en kiu la scienco devas iri kune kun etikeco, estas neebla sen la konatiĝo kun la plej gravaj problemoj de la socialaj sciencoj...

Vs. L.

La malfermita letero al Redaktoro de „Rusl. Esper.“

Estimata sinjoro!

Kiel ĉesinta prezidanti en la Societo „Espero“ de l'komenco de tiu-ĉi jaro, mi ĉesas ankaŭ preni la respondecon pri la enhavo kaj la direkto de „Ruslanda Esperantisto“. Ĝia unua numero eliris ankaŭ sen mia persona partopreno.

Kun deva respekto

Prof. A. Dom'rowski.

RUGA RIDO

FRAGMENTOJ EL TROVITA MANUSKRIPTO.

de Leonid Andrejev.

PARTO UNUA.

Fragmento unua.

...frenezeco kaj teruro.

Unuan fojon mi eksentis tion-ĉi, kiam ni iris sur la N—a vojo—iris dum dek horoj, ne haltante, ne malrapidigante la iron, ne alprenante falintojn kaj forlasante ilin al la malamiko, kiu en kompakta maso sin movis post ni kaj post tri-kvar horoj defrotadis la signojn de niaj piedoj per siaj piedoj. Estis varmege. Mi ne scias, kiom estis da gradoj, kvardek, kvindek aŭ pli, mi scias nur, ke ĝi estis senĉesa, senespere egala kaj profunda. La suno estis tiel grandega, tiel fajra kaj terura, kvazaŭ la tero alproksimiĝis al ĝi kaj baldaŭ forbrulos en tiu-ĉi senindulga fajro. Kaj ne rigardis okuloj. Malgranda, mallargiĝinta pupilo, malgranda, kiel grajneto de papavo, vane serĉadis mallumon sub la ombro de fermitaj palpebroj: la suno trapikadis maldikan membranon kaj per sanga lumo eniradis en elturnentitan cerbon. Sed tamen tiel estis pli bone, kaj mi longe, povas esti, kelkajn horojn, iris kun la fermitaj okuloj, aŭdante, kiel sin movas ĉirkaŭ mi la amaso: pezan kaj malegale frapadon de piedoj, homaj kaj ĉevalaj, grincadon de feraj radoj, dispremantaj malgrandpecan ŝtonon, ies malfacilan deŝiritan spiradon kaj sekan ŝmacadon per malmoligintaj lipoj. Sed vortojn mi ne aŭdis. Ĉiuj silentis, kvazaŭ sin movis la armeo de mutuloj, kaj kiam iu faladis, li faladis en silento, kaj aliaj sin puŝadis sur lian korpon, faladis, en silento sin levadis kaj, ne rigardante returnen, iris pluen,—kvazaŭ tiuj-ĉi mutuloj estis ankaŭ surdaj kaj blindaj. Mi mem kelkafoje min surpuŝadis kaj faladis, kaj tiam nevole malfermadis la okulojn,—kaj tio, kion mi vidis, ŝajnis sovaĝa elpensajo, malfacila deliro de l'freneziginta tero. La brulvarmiginta aĉro tremis, kaj sensone, kvazaŭ pretaj ekflui, tremis la

ŝtonoj: kaj malproksimaj vicoj de homoj sur la turnloko, artileriaj iloj kaj ĉevaloj apartiĝis de la tero kaj sensone, gelatene sin balancadis—kvazaŭ ne vivaj homoj tio-ĉi iris, sed la armeo de senkorpaj fantomoj. La grandega, proksima, terura suno sur ĉiu tubo de pafilo, sur ĉiu metala plato ekbruligis milojn da malgrandaj blindigantaj sunoj, kaj ili de ĉie de flankoj kaj de malsupre enrampadis en okulojn, fajre-blankajn, akrajn, kiel finoj de ĝis-blanke brulvarmigitaĵaj bajonetoj. Kaj la elsekiganta, brulanta varmege penetradis en mem profundajn de la korpo, en ostojn, en cerbon, kaj ŝajnadis iafeje, ke sur la ŝultroj sin balancas ne la kapo, [sed ia stranga kaj neordinara globo, multepeza kaj malmultepeza, fremda kaj terura.

Kaj tiam—kaj tiam subite mi ekrememoris la hejmon: la anguleton de l'ĉambro, la peceton da blua tapeto kaj la kovritan de polvo, netuŝitan karaŝon kun akvo sur mia tableto—sur mia tableto, ĉe kiu unu piedeto estas pli mallonga ol du aliaj kaj sub ĝin estas submetita la kunvolvita peceto da papero. Kaj en la apuda ĉambro,—kaj mi ilin ne vidas,—kvazaŭ estas mia edzino kaj filo. Se mi povus krii, mi ekkrius—tiel neordinara estis tiu-ĉi simpla kaj paca imago, tiu-ĉi peceto da blua tapeto kaj la kovrita de polvo, netuŝita karaŝo.

Mi scias, ke mi haltis, levinte la manojn, sed iu de poste puŝis min; mi rapide ekpaŝis antaŭen, disŝovante la amason, ien rapidante, jam sentante nek varmegon, nek lacecon. Kaj mi longe iris tiel tra senfinaj silentemaj vicoj, preter ruĝaj bruligitaj nukoj, preskaŭ aluŝante la senforte mallevitajn varmegajn bajonetojn, kiam la penso pri tio, kion do mi faras, kien mi tras tiel rapide—haltiĝis min. Tial same rapide mi min turnis flanken, min trabatis al vastaĵo, transrampis ian kavon kaj zorgeme sidigis sur la ŝtonon, kvazaŭ tiu-ĉi malglata, varmega ŝtono estis la celo de ĉiuj miaj penadoj.

Kaj tie-ĉi, unuan fojon, mi eksentis ĉi-tion. Mi klare ekvidis, ke tiuj-ĉi homoj, silenterne paŝantaj en la suna brilo, svenitaj de laceco kaj varmego, sin balancantaj kaj falantaj,—ke tio-ĉi estas la frenezuloj. Ili ne scias, kien ili iras, ili ne scias, kial estas tiu-ĉi suno, ili nenion scias. Sur iliaj ŝultroj estas ne kapo, sed strangaj kaj teruraj globoj. Jen unu, same kiel mi, rapide me pasas tra la vicoj kaj falas: jen la dua, tria, jen sin levis super la amaso la kapo de l'ĉevalo kun la ruĝaj, frenezaj okuloj kaj larĝe montranta la dentojn buŝo, nur aludanta ian teruran kaj neordinaran krion, sin levis, falis, kaj en tiu-ĉi loko por minuto densiĝas amaso, iom haltas, aŭdataj estas raukaj, surdaj voĉoj, mallonga pafo, kaj poste ree la silenterne, senfina movado. Jam tutan horon mi sidas sur tiu-ĉi ŝtono, sed preter mi oni senĉese iradas, kaj tiel same tremas la tero kaj la aero, kaj malproksimaj fantomaj vicoj. Min ree trapikadas la elsekiĝanta varmego, kaj mi jam ne memoras tion, kio sin imagis al mi por sekundo, sed preter mi oni senĉese iras, iras, kaj mi ne komprenas, kiu estas tiu-ĉi. Antaŭ unu horo mi estis sola sur tiu-ĉi ŝtono, sed nun jam kolektiĝis ĉirkaŭ mi la amaseto de grizaj homoj: unuj kuŝas kaj estas senmovaj, povas esti, mortis; aliaj sidas kaj rigidiginte rigardas pasantojn, same kiel mi. Ĉe unuj estas la pafiloj kaj ili estas similaj al soldatoj; aliaj estas senvenstigitaj preskaŭ ĝis-nude, kaj la haŭto sur korpo estas tiel purpure-ruĝa, ke oni ne volas ĝin rigardi. Nemalproksime de mi kuŝas iu kun la nuda dorso, turnita supren. Laŭ tio, kiel indiferente li apogis sian vizaĝon en akran kaj varmegan ŝtonon, laŭ la blankeco de l'plato de la renversita mano, estas videble, ke li estas malviva, sed lia dorso estas ruĝa, kvazaŭ ĉe vivulo, kaj nur maldika flaveta sursavolo, kiel en fumajta viando, diras pri la morto. Mi volas min formovi de li, sed ne estas la fortoj kaj, min balancante, mi rigardas senfine irantajn, fantomajn sin balancantajn vicojn. Laŭ la stato de mia kapo mi scias, ke ankaŭ min tuj atakos la suna apopleksio, sed mi atendas tion-ĉi trankvile, kiel en sonĝo, kie la morto estas nur etapo sur la vojo de mirindaj kaj senordaj vidaĵoj.

Kaj mi vidas, kiel el la amaso eliĝas soldato kaj decideme sin direktas en nian flankon. Por minuto li perdiĝas en la kavo, kaj kiam li elrampas de tie kaj ree iras, liaj paŝoj estas

mallortikaj, kaj io lasta estas sentata en liaj pensoj tufiĝi sian disjetigitan korpon. Li iras tiel rekte sur min, ke tra peza dormeto, kap-tinta la cerbon, mi timiĝas kaj demandas:

— Kion ĉi volas?

Li haltas, kvazaŭ li atendis nur vorton, kaj staras la grandega, barbulo, kun la disŝirita kolumo. Pafilo ĉe li ne estas, la pantalono sin tenas sur unu butono kaj tra la fendo estas vidata la blanka korpo. Liaj manoj kaj piedoj estas disjetitaj, kaj li videble, penas kolekti ilin, sed ne povas: li kunigas la manojn, kaj ili tuj disfalas.

— Ĉi kion volas? Ĉi pli bone sidiĝu,—mi diras.

Sed li staras, sensukcese sin kolektante, silentas kaj rigardas min. Kaj mi nevole min levas de l'ŝtono kaj, ŝanceliĝante, rigardas en liajn okulojn—kaj vidas en ili profungaĵon da teruro kaj frenezeco. La pupiloj de ĉiuj estas mallarĝigitaj,—sed ĉe li ili disfluas en la tutan okulon: kian maron da fajro devas vidi li tra tiuj-ĉi grandegaj, nigraj fenestroj! Povas esti, ke al mi ŝajnis, povas esti, ke en lia rigardo estis nur la morto,—sed ne, mi ne eraras: en tiuj-ĉi nigraj, senfundaj pupiloj, ĉirkaŭitaj de mallarĝeta orangkolora rondeto, kiel ĉe birdoj, estis pli ol la morto, pli ol teruro de l'morto.

— Foriru!—krias mi, reen irante.—Foriru!

Kaj kvazaŭ li atendis nur vorton!—li falas sur min, debatante min de l'piedoj, tia same grandega, disjetita kaj senvoĉa. Mi kun tremo liberigas la premitajn piedojn, eksaltas kaj volas kuri—ien flanken de homoj. en sunan, senhoman, tremantan malproksimaĵon, kiam de maldekstre, sur la supro, ektondras pafo kaj post ĝi tuj, kiel eĥo, du aliaj. Kaj ie super la kapo, kun ĝoja, multevoĉa ĝemo, krio kaj plorego trafugas grenado.

Nin oni ĉirkaŭins!

Ne estas jam plu la mortiga varmego, nek tiu-ĉi timo, nek laceco. Pensoj miaj estas klaraj, imagoj estas precizaj kaj akraj, kaj kiam, malfacile spirante, mi alkuras al ordigantaj sin vicoj, mi vidas lumiĝintajn, kvazaŭ ĝojajn vizaĝojn, mi aŭdas raukajn, sed laŭtajn voĉojn, ordonojn, ŝercojn. La suno kvazaŭ suriris pli supren por ne malhelpadi, malklariĝis, trankviliĝis—kaj ree kun ĝoja ĝemo, kiel diablino, ektrancis la aeron grenado.

Mi alvenis...

Fragmento dua.

...preskaŭ ĉiuj ĉevaloj kaj artileriaj servantoj. En la oka baterio ankaŭ. En nia, dekdua, al la fino de l'tria tago restis nur tri artileriaj iloj—ceteraj estas disbatitaj,—ses homoj el la servantaro kaj unu oficiro—mi. Jam dudek horojn ni ne dormis kaj nenion manĝis; tri tagojn la satana tondrego kaj ĝemo enkovradis nin per nubego de la frenezeco, apartigadis nin de l'tero, de l'ĉielo, de niaj proksimuloj—kaj ni, vivaj, vagadis, kiel lunatikoj. La mortintoj, tiuj kuŝis kviete, sed ni nin movadis, faradis nian aferon, paroladis kaj eĉ ridadis, kaj estis—kiel lunatikoj. Niaj movoj estis memfidaĵ kaj rapidaj, ordonoj estis klaraj, plenumado estis preciza, — sed se subite demandi ĉiun, kiu estas li, li malcerte trovas la respondon en la mallumigita cerbo. Kiel en sono, ĉiuj vizaĝoj ŝajnis delonge konataj kaj ĉio, kio okazadis, ŝajnis ankaŭ delonge konata, komprenebla, jam estinta iam; sed kiam mi komencadis atente rigardi en kian ajn vizaĝon aŭ en artilerian ilon, aŭ aŭskulti la tondron,—ĉio frappe mirigadis min pro sia noveco kaj senfina enigmece. Nokto venadis nermarkeble, kaj ne trovadis ni la tempon por ekvidi ĝin kaj ekmiri, de kie ĝi aperis, kiam jam ree brulis super ni la suno. Kaj nur de la venantoj al la baterio ni eksciadis, ke la batalado daŭrigas trian tagon, kaj tuj ni forgesadis pri tio-ĉi: al ni ŝajnis, ke tio-ĉi daŭras unu sama senfina, senkomenca tago, jen malluma, jen hela, sed egale nekomprenebla, egale blinda. Kaj neniu el ni timis la morton, ĉar neniu komprenis, kio estas la morto.

En la tria aŭ kvara nokto, mi ne memoras, por unu minuto mi kuŝiĝis post la parapeto kaj, apenaŭ mi fermis la okulojn, en ilin eniris tiu sama konata kaj neordinara imago: la peceto da blua tapeto kaj netuŝita kovrita de polvo karafo sur mia tableto. Kaj en la apuda ĉambro, kaj mi ilin ne vidas, estas kvazaŭ mia edzino kaj filo. Sed nur nun sur la tableto brulis lampo kun verda kloŝo, sekve, estis la vespero aŭ nokto. La imago haltis senmove, kaj mi longe kaj tre trankvile, tre atente rigardadis, kiel ludas la fajro en la kristalvitro de l'karafo, rigardadis la tapeton kaj pensadis, kial ne dormas la filo: jam estas la nokto, kaj por li estas tempo por dormi. Poste mi ree rigardadis la tapeton, ĉiujn-ĉi buklojn, argentkolorajn florojn, iajn kradojn kaj tubojn—

mi neniam supozis, ke mi tiel bone konas mian ĉambron. Ifoje mi malfermadis la okulojn kaj vidis la nigran ĉielon kun iaj belaj fajrokoloraj strioj, kaj ree mi fermadis ilin, kaj ree rigardadis la tapeton, la brilantan karafon kaj pensadis, kial ne dormas la filo: jam estas la nokto, kaj li devas dormi. Unufoje nemalproksime de mi eksplodiĝis grenado, ekbalancinte per io miajn piedojn, kaj iu ek-kris laŭte, pli laŭte ol mem eksplodo, kaj mi ekpensis: „Iu estas mortigita“, sed mi ne levis min kaj ne deŝiris la okulojn de l'blueta tapeto kaj karafo.

Poste mi min levis, iradis, ordonadis, rigardadis en vizaĝojn, direktadis celon de pafado, sed mem mi ĉiam pensadis: kial ne dormas la filo. Unufoje mi demandis pri tio-ĉi la rajdan kurjeron, kaj li longe kaj detale klarigadis al mi ion, kaj ambaŭ ni balancadis la kapojn. Kaj li ridis, kaj la maldekstra brovo ĉe li sin tiradis, kaj la okulo ruze palpebrumadis sur iun poste. Sed poste vidataj estis plandoj de ies piedoj - kaj nenio plu.

En tiu-ĉi tempo estis jam lume, kaj subite!—ekgulis pluvo. La pluvo—same kiel ĉe ni, la plej ordinaraĵ gutetoj da akvo. Ĝi estis tiel neatendita kaj neĝustloka, kaj ni ĉiuj tiel ek-timis malsekiĝi, ke forlasis artileriajn ilojn, ĉesis pafi kaj komencis nin kaŝi, kien okazis. La rajda kurjero, kun kiu mi ĵus parolis, ek-rampis sub pafilegon kaj kuŝiĝis tie. kvankam lin oni povis ĉian minuton dispremi, la dika fajrajsto komencis ial senvestigi mortinton, kaj mi min ekjetis sur la baterio kaj ion serĉadis—mantelon, aŭ, povas esti, ombrelon. Kaj subite sur tuta grandega spaco, kie ekgutis la pluvo el alfluginta nubego, ekestis neordinara mallaŭteco. Malfrue ekĝemis kaj eksplodiĝis ŝrapnelo, kaj mallaŭte farigis—tiel mal-laŭte, ke estis aŭdeble, kiel ronkas la dika fajrajsto kaj frapadas sur ŝtono kaj sur pafilegoj gutetoj de l'pluvo. Kaj tiu-ĉi mallaŭta kaj era frapado, rememoriganta aŭtonon, kaj laodoro de malsekigita tero, kaj mallaŭteco—kvazaŭ disŝiris por momento la sangon kaj sovaĝan deliran sonĝon, kaj kiam mi ekrigardis la malsekan, brilantan de akvo pafilegon, ĝi neatendite kaj strange rememorigis ion ĉerman, paĉan, ĉu infanecon mian, ĉu unuan amon. Sed en malproksimaĵo aparte laŭte eksonis unua pafado, kaj malaperis la ensorĉeco de momenta mallaŭteco; kun tiu sama subiteco, kun kiu homoj sin kaŝadis, ili komencis

elrampadi el sub siaj kovraĵoj; ekkris, iun mallaŭdante, la dika fajrajŝto; ektondis pafilego, post ĝi la dua—kaj ree sanga, maldissirebla nebulo kovris elturmentitajn cerbojn. Kaj neniu rimarkis, kiam ĉesigis la pluvo; mi memoras nur, ke de l'mortigita fajrajŝto, de lia dika, sulkiginta flava vizaĝo deruladis sin akvo,—kredeble, la pluvado daŭris sufiĉe longe...

...Antaŭ mi staris juna volontulo kaj raportis, tenante la manon ĉe l'ĉapa ŝirmileto, ke la generalo petas nin, ke ni nin tenu nur du horojn, kaj tiam aliros pliforto. Mi pensis pri tio, kial ne dormas mia filo, kaj respondis, ke mi povas min teni kiom oni volas. Sed tie-ĉi min ial ekinteresis lia vizaĝo, kredeble, pro sia neordinara kaj frape miriganta paleco. Mi nenion vidadis pli blankan, ol tiu-ĉi vizaĝo: eĉ ĉe malvivuloj estas pli da koloro en vizaĝo, ol sur tiu-ĉi juna, senliphara. Kredeble, dum vojo al ni li forte ektimis kaj ne povis sin remeti; kaj la manon ĉe la ĉapa ŝirmileto li tenis por forpeli per tiu-ĉi kutima kaj simpla movo frenezan teruron.

— Ĉu vi timas?—demandis mi, tuŝante lian kubeton. Sed la kubeto estis kiel ligna, kaj mi nemli mallaŭte ridetadis kaj silentis. Pli vere, sin tiradis en rideto nur liaj lipoj, sed en la okuloj estis nur juneco kaj timego—kaj plu nenio.

— Ĉu vi timas?—ripetis mi afable.

Lipoj liaj sin tiradis, penante eldiri vorton, kaj en tiu sama momento okazis io nekomprenebla, monstra, supernatura. En la dekstran vangon al mi ekblovis varma vento, forte ekbalancis min—kaj sole, kaj antaŭ okuloj miaj, sur la loko de la pala vizaĝo estis io mallonga, malakra, ruĝa, kaj de tie sin verŝis sango, kvazaŭ el malŝtopita botelo, kiel oni ilin pentras sur malbonaj elpendaĵoj. Kaj en tio-ĉi mallonga, ruĝa, fluanta daŭris ankoraŭ ia rideto, sendenta rido—ruĝa rido.

Mi rekonis ĝin, tiun-ĉi ruĝan ridon. Mi serĉis kaj trovis ĝin, tiun-ĉi ruĝan ridon. Nun mi ekkomprenis, kio estis en ĉiuj-ĉi kripligitaj, disŝiritaj, strangaj korpoj. Tio-ĉi estis ruĝa rido. Ĝi estas en la ĉielo, ĝi estas en la suno kaj baldaŭ ĝi disverŝigos sur la tuta tero, tiu ĉi ruĝa rido!

Sed ili, precize kaj trankvile, kiel lunatiko...

Fragmento tria.

...frenezeco kaj teruro.

Oni rakontas, ke en nia kaj la malamika armeo aperis multaj frenezuloj. Ĉe ni estas jam kvar psikiatriaj ĉambroj. Kiam mi estis en la stabo, la adjutanto montradis al mi...

Fragmento kvara.

...Sin ĉirkaŭvolvis, kiel serpentoj. Li vidis, kiel metalfadeno, forhakita de unu fino, ektrancis la aeron kaj ĉirkaŭvolvis tri soldatojn. Pikaĵoj ŝiris uniformojn, sin enpuŝadis en korpon, kaj la soldatoj kun kriado, furioze sin turnadis, kaj du trenis post si la trian, kiu estis jam malviva. Poste restis viva unu, kaj li forpuŝadis de si du mortintojn, sed tiuj trenigadis, sin turnadis, transruliĝadis unu trans la alia kaj trans li,—kaj subite ĉiuj fariĝis senmovaj.

Li parolis, ke apud sola tiu-ĉi barilo pereis ne malpli ol du mil homoj. Dum ili hakis la metalfadenon kaj senordigadis en ĝiaj serpentaj elkurbiĝoj, ilin oni supeŝutadis per senĉesa pluvado da kugloj kaj kartoco. Li kredigas, ke estis tre terure, kaj ke tiu-ĉi atako finiĝus per panika forkurado, se oni scius, en kia direkto oni povas kuri. Sed dek aŭ dekdu senĉesaj vicoj da metalfadeno kaj batalado kontraŭ ĝi, tuta labirinto da lupaj kavoj kun enbatitaj sur fundo palisoj,—tiel turnis kapojn, ke tie neeble estis difini la direkton.

Unuj, kvazaŭ blinde, defaladis en profundajn funelformajn kavojn kaj pendiĝadis je ventroj sur akraj palisoj, tirante sin kaj dancante, kiel ludilaj pajacoj; ilin alpremadis novaj korpoj, kaj baldaŭ tuta kavo ĝis la bordoj aliformiĝadis en la movantan sin anason da sangigitaj vivaj kaj malvivaj korpoj. De ĉie de malsupre sin tiradis manoj, kaj fingroj sur ili konvulsie mallongiĝadis, kaptante ĉion, kaj kiu enfalis en tiun-ĉi kaptilon, tiu jam ne povis elrampi reen: centoj da fingroj, fortikaj kaj blindaj, kiel preniloj de kankro, kunpremadis piedojn, sin kroĉadis al vesto, faligadis homon sur sin, enpikiĝadis en okulojn kaj sufokadis. Multaj, kiel malsobraj, kuradis rekte sur metalfadenon, pendiĝadis sur ĝi kaj komencadis kriadi, dum kuglo ne finiĝadis ilin.

Entute, ĉiuj ŝajnis al li similaj al malsobuloj: kelkaj terure insultadis; aliaj ridegis, kiam metalfadeno ekkaptadis ilian manon aŭ piedon, kaj tie same mortis. Li mem, kvankam

de l' mateno li nenion trinkis kaj manĝis, sentis sin tre strange: la kapo sin turnadis, kaj la timego kelkajn minutojn anstataŭigadis de sovaĝa ravo-ravo de timego. Kiam li apud li ekkantis, li ekprenis la kanton, kaj baldaŭ formiĝis tuta tre konsenta ĥoro. Li ne memoras, kion oni kantis, sed ion tre gajan, dancan. Jes, li kantis—kaj ĉio ĉirkaŭ estis ruĝa de sango. Mem ĉielo ŝajnis ruĝa, kaj oni povis opini, ke en la universo okazis ia katastrofo, ia stranga ŝanĝo kaj malapero de koloroj: malaperis la blua kaj verda kaj aliaj kutimaj kaj pacaj koloroj, sed la suno ekbrulis per ruĝa bengala fajro.

— Ruĝa rido,—diris mi.

Sed li ne komprenis.

— Jes, kaj oni ridegadis. Mi jam parolis al vi. Kiel malsobruuloj. Povas esti, oni eĉ dancadis, io estis. Almenaŭ, la movoj de tiuj, tri, similis al dancado.

Li klare memoras: kiam lin oni vundis en la bruston trae kaj li falis, ankoraŭ dum kelka tempo, ĝis perdo de konscio, li skuadis la piedojn, kvazaŭ al iu aldancadis. Kaj nun li rememoras pri tiu-ĉi atako kun stranga sento: parte kun teruro, parte kvazaŭ kun deziro ankoraŭ unufoje suferi tion saman.

— Kaj ree kuglon en la bruston?—demandis mi.

— Nu jen: ne ĉiun do fojon kuglon. Sed bone estus, kolego, ricevi ordenon por la kuraĝeco.

Li kuŝis sur la dorso, flava, akrenaza, kun elirantaj vangostoj kaj enfalintaj okuloj—kuŝis simila al mortinto kaj revis pri la ordeno. Ĉe li jam komenciĝis pusaĵo, estis forta varmego kaj post tri tagoj lin oni devos faligi en kavon, al mortintoj, sed li kuŝis, ridetadis reveme kaj parolis pri la ordeno.

— Sed al la patrino ĉu vi sendis telegramon?—demandis mi.

Li ektime, sed severe kaj kolere ekrigardis min kaj ne respondis. Kaj mi silentiĝis, kaj fariĝis aŭdace, kiel ĝemas kaj deliras vunditoj. Sed kiam mi min eklevis por foriri, li ekprenis mian manon per sia varmego, sed tamen ankoraŭ forta mano, kaj konfuzite kaj sopire ensuciĝis en min per enfalintaj brulantaj okuloj.

Kio do estas tio-ĉi, ha? Kio do ĉi?—timeme kaj persiste demandadis li, tirante mian manon.

— Kio?

— Entute... ĉio-ĉi. Ja ŝi atendas min? Mi do ne povas. Patrujo—ĉu estas eble klarigi al ŝi, kio estas patrujo.

— Ruĝa rido,—respondis mi.

— Ha! Vi ĉiam ŝercas, sed mi—serioze. Necese estas klarigi,—sed ĉu oni povas al ŝi klarigi? Se vi sciis, kion ŝi skribas! Kion ŝi skribas! Kaj scias vi, ŝiaj vortoj estas grizaj. Vi do,—li kun scivolo ekrigardis mian kapon, puŝis fingron kaj, neatendite ekridinte, diris:

— Sed vi senhagiĝis. Ĉu vi rimarkis?

— Tio-ĉi ne estas speguloj.

— Tie-ĉi estas multaj grizuloj kaj senharuloj. Aŭskultu, donu al mi spegulon. Donu! Mi sentas, kiel el la kapo iras blankaj haroj. Donu spegulon!

En li komenciĝis deŝiro, li ploris kaj kriadis. kaj mi foriris el la malsanulejo.

En tiu-ĉi vespero ni aranĝis por ni feston—malĝojan kaj strangan feston, en kiu inter la gastoj ĉeestis fantomoj de mortintoj. Ni decidis kunveni vespere kaj trinki teon, kvazaŭ hejme, kvazaŭ sur pikniko, kaj ni trovis la samovaron, kaj trovis eĉ la citronon kaj glasojn, kaj ni nin aranĝis sub la arbo—kiel hejme, kiel sur pikniko. Po unu, po du, po tri kunvenadis la kolegoj kaj aliradis brue, kun paroladoj, kun ŝerco, plenaj da gaja atendo—sed baldaŭ silentiĝadis, evitante rigardi unu alian, ĉar io terura estis en tiu-ĉi kolekto da restintaj vivaj homoj ĉifonuloj, malpuraj, gratadantaj nin, kvazaŭ en kruela skabio, ĉirkaŭkovritaj de haroj, malgrasaj kaj konsumitaj, perdintaj konatan kaj kutiman eksteraron, ni kvazaŭ nur ĵus, ĉirkaŭ la samovaro, ekvidis unu alian—ekvidis kaj ektimis. Mi vane serĉis en tiu-ĉi amaso da konfuzitaj homoj konatajn vizaĝojn—kaj ne povis trovi. Tiuj-ĉi homoj, maltrankvilaj, rapidemaj, kun puŝoformaj movoj, ektemadantaj ĉe ĉiu frapo, ĉiam serĉantaj ion post si, penantaj per superfluo de gestifrado pleniĝi tiun enigmatan malplenaĵon, kien ili timegis enigardi—estis novaj, fremdaj homoj, kiujn mi ne konis. Kaj voĉoj sonadis alie, fragmente, kiel puŝoj, kun malfacileco elparolante vortojn kaj facile, pro sensignifa preteksto, transformiĝante en krion aŭ sensencan, nedeteneblan ridon. Kaj ĉio estis fremda. La arbo estis fremda, kaj la suna subiro estis fremda, kaj akvo estis fremda, kun apartaodoro kaj gustoto—kvazaŭ kune kun mortintoj ni forlasis la teron kaj transiris en ian alian mondon—mondon de misteraj fenomenoj kaj minacaj malklaraj fantomoj. La suna subiro estis flava, malvarma; super ĝi multepeze pendis nigraj, de nenio lumigitaj, senmovaj nubegoj, kaj la

tero sub ĝi estis nigra, kaj niaj vizaĝoj en tiu-ĉi minaca lumo estis flavaj, kiel vizaĝoj de mortintoj. Ni ĉiuj rigardis la samovaron, ĝi do estingiĝis, relumis sur siaj flankoj la flavecon kaj minacón de l' subiro kaj ankaŭ fariĝis fremda, malviva kaj nekomprenebla.

— Kie ni estas? — demandis iu, kaj en lia voĉo estis maltrankvileco kaj timo. Iu ekĝemis, iu konvulsie ekkraketis per fingroj, iu ekkridis, iu eksalis kaj rapide ekiradis ĉirkaŭ la tablo. Nun ofte oni povis renkonti tiujn-ĉi rapide iradantajn, preskaŭ kurantajn homojn, iafaje strange silentemajn, iafaje strange murmurantajn ion.

— Sur la milito, — respondis tiu, kiu ridis, kaj ree ekridegis per surda longedaŭra rido: kvazaŭ li sin sufokis per io.

— Kial li ridegas? — indigniĝis iu. — Aŭskultu, ĉesu!

Tiu ankoraŭ unufoje sin sufokis, ekhiiĝis kaj obeeme silentiĝis. Mallumiĝadis, — la nubego sursidiĝadis sur la teron, kaj ni kun malfacileco distingadis flavajn, fantomajn vizaĝojn unu de alia. Iu demandis:

— Sed kie estas „Botik“?

„Botik“ — tiel nomadis li la kolegon, malgrandan oficiron en la grandaj netramalsekigantaj botoj.

— Li ĵus estis tie-ĉi. Botik, kie vi estas?

— Botik, ne kaŝu vin! Ni sentas, kiel odoras viaj botoj.

Ĉiuj ekridis, kaj, interrompante la ridon el mallumo eksonis maldelikata, indignanta voĉo:

— Ĉesu, kiel vi ne hontas. Botik estas mortigita hodiaŭ matene en la rekonado.

— Li nun ĵus estis tie-ĉi. Tio-ĉi estas eraro.

— Al vi eksajnis. Hej, post la samovaro, pli rapide detranĉu por mi citronon.

— Kaj por mi! Kaj por mi!

— La citrono tuta estas eluzita.

— Kio do estas tio-ĉi, sinjoroj, — kun sopiro, preskaŭ plorante, eksonis mallaŭta kaj ofendita voĉo. — Sed mi sole pro citrono venis.

Tiu ree ekridegis, surde kaj longedaŭre, kaj neniu lin haltigis. Sed baldaŭ silentiĝis. Ekhiiĝis ankoraŭ unufoje — kaj silentiĝis. Iu diris:

— Morgaŭ estos atako.

Kaj kelkaj voĉoj incitite ekkriis:

— Lasu! Kia atako!

Vi do mem scias...

— Lasu. Ĉu neeble estas paroli pri alio. Kio do estas ĉi!

La subiro estingiĝis. La nubego sin levis, kaj kvazaŭ fariĝis pli lume, kaj vizaĝoj fariĝis, konataj, kaj tiu, kiu ĉirkaŭiradis ĉirkaŭ ni, kvietiĝis kaj sidiĝis.

— Kiel-do estas nun hejme? — neklare demandis li, kaj en lia voĉo estis aŭdata pro io kulpa rideto.

Kaj ree fariĝis timiga, kaj nekomprenebla, kaj fremda ĉio — ĝis teruro, preskaŭ ĝis perdo de konscio. Kaj ni ĉiuj subite ekparolis, ekkriadis, ekadis, movante glasojn, tuŝante unu ĉe alia ŝultrojn, manojn, genuojn — kaj subite silentiĝis, cedante al nekompreneblo.

— Hejme? — ekkriis iu el mallumo. Voĉo lia estis rauka pro ekscitiĝo, pro timo, pro kolero kaj tremis. Kaj kelkaj vortoj ne prosperadis al li, kvazaŭ li forgesis ilin paroli. — Hejme? Kia hejmo, ĉu ie estas hejmo? Ne interrompu min, alie mi komencos pafi. Hejme mi ĉiutage prenis la kuvojn — ĉu vi komprenas, la kuvojn kun akvo — kun akvo ĝis mem randoj. Sed nun mi ne ĉiutage min lavas, kaj sur kapo mia estas krustoj, sur kapo mia estas krustoj, ia favo, kaj la tuta korpo ĵukas, kaj sur la korpo rampas, rampas... Mi freneziga pro malpureco, sed vi diras — hejmo! Mi estas kiel bruto, mi malestimas min, mi ne rekonas min, kaj morto tute ne estas tiel terura. Vi mian cerbon disŝiras per viaj ŝrapneloj, la cerbon! Kien ajn oni pafadus, al mi ĉio enfalas en la cerbon, — vi diras — hejmo. Kia hejmo? Strato, fenestroj, homoj, sed mi ne irus nun sur la straton — mi hontas. Vi alportis la samovaron, mi do hontis ĝin rigardi. La samovaron.

Tiu ree ekridis. Iu ekkriis:

— Kio ĉi estas, diablo scias. Mi iros hejmen.

— Hejmen?

— Vi ne komprenas, kio estas devo!...

— Hejmen? Aŭskultu: li volas hejmen!

Leviĝis komuna rido kaj timiga krio — kaj ree ĉiuj silentiĝis, cedante al nekompreneblo. Kaj tiam ĉi ne mi sola, sed ĉiuj ni, kiom da ni estis, eksentis tion-ĉi. Ĝi iris sur nin de tiuj-ĉi mallumaj, enigmaj kaj fremdaj kampoj; ĝi sin levadis el senvivaj nigraj intermontoj, kie, povas esti, ankoraŭ mortadas la forgesitoj kaj perditaj inter ŝtonoj, ĝi sin verŝadis de tiu-ĉi fremda, nevidita ĉielo. Silentante, perdante la konscion pro teruro, staris ni ĉirkaŭ

la estingiĝinta samovaro, kaj de l'ĉielo nin atente kaj silente rigardis la grandega, senforma ombro, leviĝinta super la mondo. Subite, tute proksime de ni, kredeble, ĉe la ĉefo de l'reĝimento ekludis la muziko, kaj furioze gaja, laŭtaj sonoj kvazaŭ ekflamis en la mezo de nokto kaj mallaŭteco. Kun furioza gajeco kaj voko ludis ĝi, rapidema, negracia, tro laŭta, tro gaja, kaj videble estis, ke kaj tiuj, kiuj ludas, kaj tiuj, kiuj aŭskultas, vidas same kiel ni, tiun-ĉi grandegan, senforman ombron, leviĝintan super la mondo.

Tiu do, en la orkestro, kiu ludis sur la trumpeto, jam portadis, videble, en si, en sia cerbo, en siaj oreloj, tiun-ĉi grandegan silenteman ombron. Fragmenta kaj rompita sono sin jetadis kaj saltadis, kaj kuradis ĉen flanken de aliaj, sola, tremanta de teruro, freneza. Kaj ceteraj sonoj kvazaŭ rerigardadis ĝin: tiel mallerte, faletante, falante kaj sin levante, kuradis ili en disŝirita amaso, tro laŭtaj, tro gajaj, tro proksimaj al nigraj intermontoj, kie ankoraŭ mortadis, povas esti, la forgesitaj kaj perditaj inter ŝtonoj—homoj.

Kaj longe staris ni ĉirkaŭ la estingiĝinta samovaro kaj silentis.

Fragmento kvina.

...mi jam dormis, kiam la doktoro vekis min per singardemaj puŝoj. Mi ekrisis, maldormigante kaj eksaltante, kiel ekriadis ni ĉiuj, kiam nin oni vekadis, kaj min ekdirektis al la elirejo el la tendo. Sed la doktoro firme tenis mian manon kaj petadis pardonon:

— Mi vin ektimigis, pardonu. Kaj mi scias, ke vi volas dormi...

— Kvin tagojn kaj noktojn... ekmurmuris mi, ekdormante, kaj dormiĝis kaj dormis, ŝajnis al mi, longe, kiam la doktoro ree ekparolis, singardeme puŝante min en flankojn kaj piedojn.

— Sed estas tre necese. Mia kara, mi petas, tiel oni devas. Al mi ŝajnas... Mi ne povas. Al mi ŝajnas, ke tie ankoraŭ restis vunditoj...

— Kiaj vunditoj? Vi do tutan tagon ilin veturigadis. Lasu min en trankvileco. Tio-ĉi estas malhoneste, mi kvin tagonoktojn ne dormis!

— Mia kara, ne koleru,—murmuris la doktoro, mallerte metante la ĉapon sur mian kapon.—

Ĉiuj dormas, neeble estas vekti. Mi prenis lokomotivon kaj sep vagonojn, sed ni bezonas homojn. Mi ja komprenas... Kara mia, mi petegas vin. Ĉiuj dormas, ĉiuj rifuziĝas. Mi mem timas ekdormi. Mi ne memoras, kiam mi dormis. Ŝajnas, ke ĉe mi komenciĝas halucinaĵoj. Kara mia, mallevu la piedetojn, nu unu piedeton, nu tiel, tiel...

La doktoro estis pala kaj sin balancetadis, kaj rimarkeble estis, ke se li nur iom kuŝiĝos—li ekdormos por kelkaj tagoj plene. Kaj sub mi sin fleksadis la piedoj, kaj mi estas certa, ke mi dormiĝis, dum ni iris,—tiam subite kaj neatendite, nescieble de kie, elkreskis antaŭ ni vico da nigraj siluetoj—la lokomotivo kaj vagonoj. Apud ili malrapide kaj silente vagadis la homoj, apenaŭ videblaj en mallumo. Nek sur la lokomotivo, nek en la vagonoj estis eĉ unu lanterno, kaj nur de l'fermita subblovio sur relan vojon faladis ruĝeta, nehela lumo.

— Kio ĉi estas?—demandis mi, reen irante.

— Ja ni do veturos. Ĉu vi forgesis? Ni veturos,—murmuradis la doktoro.

La nokto estis malvarma, kaj li tremis de malvarmo, kaj, rigardante lin, mi eksentis en tuta korpo unu saman densan tiktantan tremadon.

— Diablo vin konas!—ekkrisis mi laŭte.—Ne povis vi premi alian...

— Plu mallaŭte, mi petas, pli mallaŭte!—la doktoro ekkaptis mian manon.

Iu el mallumo diris:

— Nun donu pafaron el ĉiuj pafilegoj, kaj eĉ tiam neniu ekmoviĝos. Ili ankau dormas. Eble estas alveni kaj ĉiujn dormantajn ligi. Mi ĵus pasis preter mem gardstaranto. Li ekrigardis min kaj nenion diris, ne ekmovis sin. Li ankau dormas, kredeble. Kaj kiel li ne falos.

La parolinto ekoscetis, kaj vesto lia ekbruetis: kredeble, li sin distiradis. Mi kuŝiĝis bruste sur randon de vagono por surrampi—kaj dormo tuj ekkaptis min. Iu eklevetis min de malantaŭe kaj kuŝiĝis, mi do ial forpuŝadis lin per la piedoj kaj ree ekdormis, kaj kvazaŭ en sonĝo aŭdis fragmentojn de interparolado:

— Sur la sepa versto.

— Sed lanternoj oni forgesis?

— Ne, ĝi ne iros.

— Tien-ĉi donu. Movu iom reen. Tiel.

La vagonoj ŝirigadis sur la sama loko, io frapetadis. Kaj iom post iom de ĉiuj-ĉi sonoj

kaj tial, ke mi kuŝigis min oportune kaj tran-
kvile, la dormeco komencis lasi min. Sed la
doktoro dormiĝis, kaj kiam mi prenis lian
manon, ĝi estis kvazaŭ ĉe mortinto: malvigla
kaj multepeza. La vagonaro jam sin movadis,
malrapide kaj singardeme, facile ekstreman-
te kaj kvazaŭ palpante la vojon. Studento-sani-
taro ekbruligis en lanterno la kandelon, lumi-
ginte la murojn kaj la nigran fruton de l'pordo,
kaj diris kolere:

— Kian diablon! Tre estas ni nun al ili necesaj.
Sed lin vi veku, dum li ne dormiĝis tute.
Tiam nenion oni povas fari, mi scias laŭ
mi mem.

Ni puŝe vekis la doktoron, kaj li sidigis,
sen kompreno movante la okulojn. Li volis
ree kuŝiĝi, sed ni ne permesis.

— Estus bone nun brandon drinki,—diris
la studento.

Ni ekdirinkis po unu gluto da konjako, kaj
la dormeco malaperis tute. La granda kaj
nigra kvarangulo de l'pordo fariĝadis rozkolora,
ekruĝiĝis—ie post montetoj ekvidiĝis grandega
silenta ĉielruĝo: kvazaŭ en la mezo de nokto
suriradis la suno.

— Ĝi estas malproksime. Post dudek ver-
stoj proksimume.

— Al mi estas malvarme,—diris la doktoro,
ekfrapinte per la dentoj.

La studento elrigardis post la pordon kaj
per sia mano alvokis min. Mi ekrigardis: en
diversaj lokoj de l'horizonto, en silenta ĉeno,
staris tiaj samaj senmovaj ĉielruĝoj: kvazaŭ
dekoj da sunoj suriradis samtempe. Kaj jam
ne estis tiel mallume. Malproksimaj montetoj
dense nigraj klare eltranĉadis malrektan kaj
ondecan linion, sed en proksimo ĉio estis
superverŝita de ruĝa, trankvila lumo, silentera
kaj senmova. Mi ekrigardis la studenton: lia
vizaĝo estis kolorigita de tiu sama ruĝa fan-
toma koloro de sango, fariĝinta aero kaj lumo.

— Ĉu multaj estas la vunditoj?—deman-
dis mi.

Li eksvingis la manon.

— Multaj estas frenezuloj. Pli multaj ol
vunditoj.

— Veraj?

— Kiaj do alie?

Li rigardis min, kaj en liaj okuloj estis tio
sama haltinta, sovaĝa, plena da malvarma
teruro, kiel ĉe tiu soldato, kiu mortis de l'suna
apopleksio.

— Ĉesu,—diris mi, min deturnante.

— La doktoro ankaŭ estas freneza. Vi ri-
gardu lin.

La doktoro ne aŭdis. Li sidis, subpremite
la piedojn, kiel sidas turkoj, kaj sin balan-
adis kaj sensone movadis la lipojn kaj fingrojn
de l'fingroj. Kaj en rigardo lia estis tio sama
haltinta, rigida, senvive mirigita.

— Al mi estas malvarme,—diris li kaj
ekridetis.

— Nu vin ĉiujn al diablo!—ekkriis mi,
deirante en angulon de l'vagono.—Por kio vi
min alvokis?

Neniu respondis. La studento rigardadis la
silenteman, diskreskantan ĉielruĝon, kaj lia
nuko kun bukligantaj haroj estis juna, kaj
kiam mi rigardis ĝin, al mi ial ŝajnis mal-
dika virina mano, kiu distuŝas tiujn-ĉi harojn.
Kaj tiu-ĉi ŝajno estis tiel malagrabla, ke mi
komencis malami la studenton kaj ne povis
rigardi lin sen abomeno.

— Kiom da haroj vi havas?—demandis mi.
sed li ne returnis sin kaj ne respondis.

La doktoro sin balancadis.

— Al mi estas malvarme.

— Kiam mi ekpensas,—diris la studento,
ne sin returnante:—kiam mi ekpensas, ke ek-
zistas ie stratoj, domoj, la Universitato.

Li interrompis, kvazaŭ diris ĉion, kaj silen-
tiĝis. La vagonaro preskaŭ subite haltis, mi
ekbatis min de l'muro, kaj ekaŭdiĝis voĉoj.
Ni elsaltis.

Antaŭ mem lokomotivo sur la relvojo ku-
ŝis io, malgranda buleto, el kiu elstaris piedo.

— La vundito?

— Ne, la mortigito. La kapo estas forŝirita.
Sed kiel vi volus, mi do bruligos la antaŭan
lanternon. Kontraŭe—oni ankoraŭ dispremos.

La buleton kun elstaranta piedo oni defe-
tis flanken: la piedo por minuto deflankiĝis
supren, kvazaŭ ĝi volis kuri sur la aero, kaj
ĉio malaperis en nigra kavo. La lanterno ek-
bruliĝis, kaj la lokomotivo subite nigriĝis.

— Aŭskultu!—kun mallaŭta teruro ekmur-
muris li.

Kiel ni ne aŭdis pli true! De ĉie—la lokon
estis neeble precize difini—sin alportadis ega-
la, skrapanta ĝemado, mirinde trankvila en
sia larĝeco kaj eĉ kvazaŭ indifera. Ni aŭ-
dis multajn kriojn kaj multajn ĝemojn, sed
tiu-ĉi estis simila al nenio el aŭdito. Sur nek-
lara ruĝeta supraĵo okulo povis kapti nenion.

(Daŭrigo venos).

Serĉanto.

Esperantista Movado.

Австрія. Г. О. Симон вельма успѣшно прои́знесъ рѣчь о яз. эспер. въ Браунѣ. Газ. „Kölnner Tageblatt“ опубликовала юморист. діалогъ объ эсперанто. Помѣстили ст. объ этомъ яз. газ. „Der Bezirksbote“ и „Internationale Reise-Zeitung“.

Алжиръ. Въ Саен основалось эспер. группа. Тамъ-же г. Lespesqueur открылъ эспер. курсы. Въ мѣстн. эспер. журн. „La Algérie Stelo“ въ текущемъ году будутъ помѣщены: „En Rusujo per Esperanto“, „Ordenita de la 15-an Aŭguston“, „La Morto de Martin“ и друг. ст. Объ эсперанто благопріятно отозвались газ. „Le Moniteur du Calvados“ и „Le journal de Caen“.

Англія. Необыкновенно разросшаяся эспер. группа въ Forest Gate переименовалась въ „The West Ham Esperantist Society“. Основались эспер. группы: въ Oldham, Bristol, Tunbridge Wells, Pudsey, Wellington и въ Batley. Предсѣдателемъ группы въ Cheltenham избранъ Директоръ мѣстн. училища „Dean Close“, д-ръ Flecker. Нынѣ въ Англіи существуетъ до 40 эспер. группъ: читаются эспер. курсы въ Лондонѣ, въ Сѣв. Политехн. Институтѣ въ St.—Bride's Institute, въ Thomas Binney Institute, Cooperative Brotherhood и въ Mowbray Hous, въ гг. Oldham, Blacpool, Norwich, Leeds и въ Dover. Произнесенныя рѣчи объ эсперанто въ Glasgow и въ Folkestone. Пробуждается интересъ къ яз. эсперанто въ Bridgwater. Группа „Esperanto“ въ Hastings издала „Kongresan Preĝon“, отпечатанную зелеными буквами съ параллельн. перев. по англійски. Вышли изъ печати:—„Ideala tutmonda lernolibro por paroligi esperanton“, соч. F. Marechal (Northern Institute, Leeds, England) ц. 40 коп. съ перес.; „Lessons in Esperanto“, соч. G. Bullen и полн. курсъ яз. эсперанто, извлеченный изъ журн. „Womanhood“. Газ. „The Law Times“ и „The Scootman“ помѣстили ст. о яз. эспер. Ежедн. газ. „The Daily News“, весьма сочувствующая эспер. движенію, представила для эспер. текста особый отдѣлъ въ кажд. своемъ № и приглашаетъ эсперантистовъ всѣхъ странъ къ постоян. въ ней сотруди. Адресовать—S. Nicholl, 9, Throg-

Aŭstrujo. S-ro O. Simon tre sukcese diris paroladon pri l-vo esper. en Brünn. Gaz. „Kölnner Tageblatt“ publikigis humoran dialogon pri esperanto. Enmetis la artikolojn pri nomita lingvo gaz. „Der Bezirksbote“ kaj „Internationale Reise-Zeitung“.

Алгіеро. En Caen fondiĝis esper. grupo. Tie-do s-ro Lespesqueur malfermis esper. kursojn. En loka esper. jurn. „La Algérie Stelo“ en kuranta jaro estos presitaj: „En Rusujo per Esperanto“, „Ordenita de la 15-an Aŭguston“, „La morto de Martin“ kaj la aliaj artikoloj. Pri esperanto favore raportis la gaz. „Le Moniteur du Calvados“ kaj „Le journal de Caen“.

Англию. Treege diskreskiĝinta esp. grupo en Forest Gate alinomiĝis en „The West. Ham Esperantist Society“. Fondiĝis esper. grupoj: en Oldham, Bristol, Tunbridge Wells, Pudsey, Wellington kaj en Batley. Kiel prezidanto de grupo en Cheltenham estas elektita Direktoro de loka lernejo „Dean Close“, d-ro Flecker. Nun en Anglujo ekzistas ĉirkaŭ 40 esper. grupoj. Oni legas la esper. kursojn: en Londono: - en Norda Politeknika Instituto, en St. Bride's Institute, en Thomas Binney Institute, Cooperative Brotherhood kaj en Mowbray Hous, en urboj: Oldham, Blacpool, Norwich, Leeds kaj en Dover. Diritaj estas paroladoj pri esper. en Glasgow kaj en Folkestone. Vekiĝas intereso al l-vo Esper. en Bridgwater. Grupo „Esperanto“ en Hastings eldonis „Kongresan Preĝon“, presitan verdilitero kun paralela trad. angle. Aperis el presado: „Ideala tutmonda lernolibro por paroligi Esperanton“, verk. de F. Marechal (Northern Institute, Leeds, England) prezo 1 fr. kun transsendo; „Lessons in Esperanto“ verk. de G. Bullen kaj plena kurso de esper., eliritita el jurn. „Womanhood“. Gaz. „The Law Times“ kaj „The Scootman“ enmetis art. pri l-vo Esper. Ĉiutaga gaz. „The Daily News“, tre kunsentanta al esper. movado cedis por esper. teksto la apartan fakon en ĉiu № kaj invitas la esperantistojn de ĉiuj landoj por ĉiama kunlaborado. Adresu—al S. Nicholl, 9, Throgmorton—avenue, London. En Glasgow fondiĝis The Esperanto Agency.

morton-avenue, London, E. C. Въ Глазговѣ основалось The Esperanto Agency.

Бельгія. Бельгійскій Эспер. Союзъ энергичною пропагандою пробудилъ живой интересъ къ яз. эсперанто. Гг. L. Blanche, E. Lecointe, Sloutcky, Palmer и Mathieu читають курсы яз. эспер. въ Huy, Liège, Bruxelles, Verviers и въ Spa. Произнесены рѣчи объ эсперанто въ Liège и Louvain. Въ Антверпенѣ г. I. Roels продаетъ шампанское Al марки „Esperanto“, папирсы „Verda Stelo“ и курит. трубки „Esperanto“. Газ. „L'Avenir Luxembourg“, „De Limburger“ и „Gazette de Huy“ помѣстили ст. объ эсперанто.

Болгарія. Въ Софіи вышелъ № 1 и 2 литографиров. журн. „Unua Paŝo“ ред. С. Петковымъ исключительно на эсперанто. (str. San Stefano; 26, Sofia, Bulgarie.) Вскорѣ въ томъ же городѣ выйдетъ новый болг.-эспер. журн. „Bulgara Esperantisto“. Благодаря энергичн. дѣятельности гг. Сильвистрѣва и Д. Ковалева яз. эспер. успѣшно распространяется въ Шуменѣ; а въ Софіи—читаются эспер. курсы. Г. И. Давидовъ выпустилъ особую брошюру наставленіе къ изобрѣт. имъ биллиардной игрѣ „Esperanto“.

Бразилія. Въ журн. „Aurora“, вых. въ Sao Paulo, появилась серія статей г. Papillon о международн. яз. вообще.

Венгрія. Съ 10 по 18 Апрѣля с. г. въ Szeged состоится грандіозная выставка со спеціальнымъ эспер. отдѣломъ, устраиваемая мѣстн. Стенограф. О-вомъ. Въ томъ же гор. г. L. Baranyai произнесъ рѣчь о яз. эспер. въ Стенографич. Кружкѣ гимназистовъ. Газ. „Nemzeti Iskola“, „Bélyegüjság“ и другія благопріятно отзывались объ эсперанто. Вышелъ изъ печати новый эспер. учебникъ „Beszéli már az Esperantot?“ (Говорите-ли вы уже на эсперанто?) соч. Edg. Lano.

Гватемала. Въ гор. того же наименованія г. R. Abrill энергично пропагандируетъ эсперанто.

Германія. Основались эспер. группы въ Elbing и въ Wiesbaden. Въ Veiles, вблизи Thann (Elsaco) основалась 1-я Стенограф. Эспер. Группа. Весьма энергично работаетъ группа въ Frankfurt a. M. Гамбургская Коммерч. Академія открыла офиц. эспер. курсы. Читаются также курсы эсперанто въ Брауншвейгѣ въ Академіи Дрогистовъ. Объ эсперанто успѣшно произнесли рѣчи проф. Christaller—въ Штутгартѣ въ Volksbibliothek,

Belgujo. Belga Ligo Esperantista per energima propagando vekigis vivan intereson al l-vo Esper. S-roj L. Blanche, E. Lecointe, Sloutcky, Palmer kaj Mathieu legas kursojn de l-vo Esper. en Huy Liège, Bruxelles, Verviers kaj en Spa. Estas diritaj paroladoj pri esperanto en Liège kaj Louvain. En Antverpeno s-ro I. Roels vendas ĉampanvinon Al de la marko „Esperanto“, cigaredojn „Verda stelo“ kaj la pipojn „Esperanto“. Gaz. „L'Avenir Luxembourg“, „De Limburger“ kaj „Gazette de Huy“ enmetis la artikolojn pri esperanto.

Bulgarujo. En Sofio aperis № 1 kaj 2 de litografita ĵurnalo „Unua Paŝo“, red. de S. Petkov sole en esperanto, (str. San Stefano, 26, Sofia, Bulgarie). Baldaŭe en la sama urbo eliros nova bulg.-esper. ĵurnalo „Bulgara Esperantisto“. Dank'al energiema agado de s-roj Silvestriev kaj D. Kolev l-vo Esper sukcese disvastiĝas en Shumen; en Sofio—oni legas esperant. kursojn. J. Davidov eliris en la aparta broŝuro la klarigon al elpensita de li bilardludo „Esperanto“.

Brazilujo. En ĵurn. „Aurora“, elir. en Sao Paulo, aperis tuta serio de artikoloj de s-ro Papillon pri lingvo internacia entute.

Hungarujo. De la 10 ĝis 18 Aprilo de jaro kuranta en Szeged okazos grandega ekspozicio kun speciala fako esperantista aranĝata de loka Stenografia Societo. En la sama urbo s-ro Z. Baranyai diris paroladon pri l-vo Esper. en Stenografia gimnaziana rondo. Gaz. „Nemzeti Iskola“, „Bélyegüjság“ kaj la aliaj favore raportis pri esperanto. Aperis el presado nova esper. lernolibro: „Beszéli már az Esperantot?“ (ĉu vi parolas jam Esperante?) verkita de Edg. Lano.

Gvatemalo. En la urbo de sama nomo s-ro R. Abrill energieme propagandas esperanton.

Germanujo. Fondiĝis esper. grupoj en Elbing kaj en Wiesbaden. En Veiles, proksime de Thann (Elsaco) formiĝis 1-a Stenografia Grupo Esperantista. Tre energieme laboras grupo en Frankfurt a. M. Hamburga Komerca Akademio malfermis oficialajn esper. kursojn. Oni legas kursojn de esperanto ankaŭ en Braunschweig, en Akademio Drogista. Pri esperanto sukcese estas diritaj paroladoj de la prof. Christaller—en Stuttgart en Volksbiblio-

Arbeiter-bildungs-Verein и въ Verein württ. Verkehrsbeamten; г. Schauerhammer, д-ромъ Blachstein и W. Mielck—въ Лейпцигъ. Вышли: № 1 и 2 „Germana Esperantisto“ (3 г. изд.) и исправл. и дополн. эспер. учебникъ соч. Mielck въ Miniatur-Bibliothek. Газ. „Tagesbote aus Mähren und Schlesien“, „Morgenpost“, „Volksfreund“, пять Баденскихъ газ. и мн. др. помѣстили ст. объ эсперанто.

Данія. Поприглашенію Копенгагенск. О-ва Юныхъ Соціалистовъ г. P. Borberg произнесъ въ наз. О-вѣ рѣчь объ эсперанто. Въ Копенгагенѣ открываются эспер. курсы. Г. F. Skeel-Gjorling, издалъ эспер. учебникъ для датчанъ. Въ газ. „Det nye Aarhundrede“ появилась симпатичн. ст. проф. O. Jespersen о Булонскомъ Эспер. Конгрессѣ.

Исландія. Въ газ. „Fjodolfur“, вых. въ Рейкьявик, появилась большая ст. Th. Thorsteinsson, описывающая Булон. эспер. конгрессъ и вмѣщающая всѣ необходимыя свѣдѣнія объ эсперанто.

Испанія. Попрежнему энергично пропагандируютъ яз эспер. гг. Inglada, Monteagado, Codorniu, Benavente, Prados, Juaneda. Изъ новыхъ дѣятелей слѣдуетъ отмѣтить Нач. Штаба генерала L. Moncada, F. Soler, L. Gil-Sumbiela и Sober-Valls. Основались эспер. группы: въ Coruna, Enguera, Bilbao и въ Barco de Valdeorras. Читаются эспер. курсы въ Bilbao и Murcia. Въ Mahon произнесена рѣчь о яз. эспер. Газ. и журн. „La Correspondencia de Espana“, „El Electricista“, „La Verdad“ и мн. др. помѣстили ст. объ эсперанто, а вых. въ Барселонѣ на каталонск. нарѣчій журн. „Joventut“ въ каждомъ №, въ отд. „Esperanta fako“ помѣщается на катал. яз. принцип. ст. объ эсперанто. Новый адр. ред. журн. „La Suno Hispana“, — Avellanas II, presejo, Valencia, Espagne.

Италія. Г-жа Rosa Junck, изъ Бординеры, извѣщаетъ, что ею собрано пожертвованіе эсперант. различныхъ странъ 300 фр. въ пользу пострадавшихъ отъ землетрясенія въ Калабріи. Вышла въ свѣтъ перев. гр. Gallois (Rionulato, prov. de Modena, Italie) одноактн. салонная комедія на эсперанто „Dektriopie“.

Китай. Г. R. Buchanan подписался на эспер. журн. „Tra la Mondo“ для одного

члѣк, Arbeiter-bildungs-Verein kaj en Verein württ. Verkehrsbeamten; s-ro Schauerhammer, d-ro Blachstein kaj s-ro W. B. Mielck—en Leipzig. Aperis № 1 kaj 2 „Germana Esperantisto“ (III jareld.) kaj korektigita kaj plengita esper. lernolibro, verk. de W. Mielck en Miniatur-Bibliothek. Gaz. „Tagesbote aus Mähren und Schlesien“, „Morgenpost“, „Volksfreund“, kvin Badenaj gazetoj kaj multaj aliaj enmetis artikolojn pri Esperanto.

Danujo. Laŭ invito de la Kopenhaga S-to de Junaj socialistoj s-ro P. Borberg diris en la nomita S-to paroladon pri esperanto. En Kopenhago oni malfarmas esper. kursojn. S-ro F. Skeel-Gjorling eldonis esper. lernolibron por danoj. En gaz. „Det nye Aarhundrede“ aperis simpatia artikolo de prof. O. Jespersen pri Kongreso Esperantista.

Islando. En gaz. „Fjodolfur“, elir. en Reykjavik, aperis granda artikolo de Th. Thorsteinsson, priskribanta la Bulonan Kongreson Esperanistan kaj la enhavanta ĉiujn necesajn informojn pri esperanto.

Hispanujo. Kulture energie propagandas la lingvon Esperanton s-roj Inglada, Monteagado, Codorniu, Benavente, Prados, Juaneada. El la novaj agantoj oni devas noti ŝtabestron, ĝeneralon L. Moncada, F. Soler, L. Gil-Sumbiela kaj Sober-Valls. Fondiĝis esper. grupoj: en Coruna, Enguera, Bilbao kaj en Barco de Valdeorras. Oni legas esper. kursojn en Bilbao kaj Murcia. En Mahon estas dirita parolado pri l-vo esper. Gaz. kaj ĵurn. „La Korrespondencia de Espana“, „El Electricista“, „La Verdad“ kaj multaj aliaj enmetis artik. pri esperanto. Eliranta en Barcelona en katalona idiomu ĵurnalo „Joventut“ en ĉiu № en la „Esperanta fako“ enhavas en katalona lingvo principajn artikolojn pri esperanto. Nova adreso de la redakcio de ĵurnalo „La Suno Hispana“, — Avellanall, presejo Valencia, Espagne.

Italujo. S-ino Rosa Junck, el Bordinighera, sciigas, ke ŝi kolektis la monoferon de diverslandanaj esperantistoj 300 Fr. por la helpo de suferintoj de tertremo en Kalabrio. Aperis el prezado en la traduko de grafo A. Gallois (Rionulato, prov. de Modena, Italie) unuakta salona komedio en esperanto „Dektriopie“.

Ainujo. S-ro R. Buchanan abonis la esper. ĵurn. „Tra la mondo“ por unu grandranga kaj

сановнаго и весьма вліятельнаго мандарина, заинтересовавшагося яз. эсперанто.

Мексика. Благодаря энергичн. дѣятельности д-ровъ Vargas и Abogado, инж. Guzman, г. Manterola и мн. др., пропаганда яз. эспер. становится все болѣе активной, т. напр: О-ва „Alzate“ и „Географіи и статистики“ примкнули къ Делегациі для введенія вспомог. яз.: Nación. Медиц. Институтъ подписался на эспер. журн. „Int. Sc. Revuo“. Инспекторъ подводн. морскаго кабеля, чиновники разл. вѣдомствъ и мн. др. записались членами Мексик. Эспер. О-ва. Газ.: „Cronica Medica“ и „Mexico Industrial“ помѣстили замѣчат. ст. объ яз. эспер., пробудившія къ нему большой интересъ. Табачный складъ „El Centenario“, 2-а del Factor N. 7, Mexico, —предлагаетъ эсперантистамъ почт. марки въсѣхъ странъ и, въ особенности, древнія мексиканскія.

Россія. Журн. „Вѣстникъ Знанія“ разослалъ своимъ подписчикамъ около 15.000 экз. новаго Эспер. учебника, составл. г. Колтоновскимъ, и рекомендуетъ изученіе эспер. съ социальной точки зрѣнія пролетариату, борющагося за свободу и равенство. Въ № 33 газ. „Волжскій Вѣстникъ“, вых. въ Казани, появилась замѣтка А. Сахарова „На пути къ братству народовъ“, тракт. о бывшемъ Бул. эспер. Конгрессѣ. Шуваловское Отд. О-ва Эсперо „Unua taĉmento de pacaĵ batalantoj“ переименовалась нынѣ въ „Grajneto“. Г. В. Ласкинъ энергично пропагандируетъ яз. эсперанто въ Рославль. Комитетъ Россійскаго О-ва Туристовъ въ Москвѣ (Арбатъ, д. Базыкина) даетъ бесплатно подробныя свѣдѣнія о яз. эсперанто.

Соединенныя Штаты. Въ Филаделфій основалась эспер. группа. Предсѣдателемъ избранъ L. du Bourg, вице-Предсѣдателемъ — J. Bambach и Секретаремъ — E. Howell.

Финляндія. Гг. Sunell и Harlin въ Гельсингфорсѣ организуютъ эспер. контору для пропаганды яз. эсперанто въ Финляндіи.

Франція. Гг. Cestre и Gendre читаютъ курсы яз. эсперанто въ Auxerre въ Народ. Домѣ, въ Женскомъ и Учител. Институтахъ и въ первозар. училищахъ. Открыто много новыхъ эспер. курсовъ въ Agen, Bordeaux и мн. др. гор. Конгрессъ Соціалистовъ въ Châlon выразилъ желаніе о принятій яз. эспер., какъ вспомогательнаго яз. во всѣхъ сношеніяхъ Междун. Соци-

тре influema mandareno ekinteresiĝinta pri l-vo esperanto.

Мексико. Dank' al energiema agado de d-roj Vargas kaj Abogado, ingeniero Guzman, s-ro Manterola kaj mult. aliaj, propagando de l-vo esper. en Meksiko fariĝas pli kaj pli aktiva, t. ekz.: S-toj: „Alzate“ kaj de „Geografio kaj Statistik“ aliĝis al Delegacio por enkonduko de helplingvo; Nacia Medicina Instituto abonis la esper. journ. „Int. Sc. Revuo“. Inspektoro de submara kablo, diversaj oficistoj kaj la multaj aliaj enskribiĝis kiel membroj de Meksika S-to Esp.—sta. Gaz. „Cronika Medica“ kaj „Mexico Industrial“ enmetis rimarkindajn artikolojn pri esper., verkintajn por ĝi grandan intereson. Tabaka tenejo „El Centenario“, 2-a del Factor, № 7, Mexico, —proponas al esperantistoj la poŝtmarkojn de diversaj landoj kaj, aparte, la altkvalajn meksikajn.

Rusujo. Journ. „Sciiganto de Scio“ jam dissendis al la abonantoj ĉirkaŭ 15000 ekz. de nova esper. lernolibro, verkita de s-ro Koltunovskij, kaj rekomendas la ellernon de Esperanto de vidpunkto sociala al proletariato, batalanta pro libereco kaj ega'rajteco. En № 33 de gaz. „Volga Sciiganto“, elir. en Kazan, aperis noto de s-ro A. Saĥarov „Sur vojo al kunfratiĝo de popoloj“, raportanta pri estinta Buloŝa Kongreso Esperantista. Ŝuvalova filio de l'S-to Espero „Unua taĉmento de pacaĵ batalantoj“ alinomiĝis nun en „Grajneto“. V. Laskin energieme propagandas l-von esperanton en Roslavl. Komitato de Ruslanda S-to Turista en Moskvo (Arbat, domo de Bazikin) donas senpage la detalajn sciigojn pri l-vo esperanto.

Unuigitaĵ Ŝtatoj. En Philadelphie fondiĝis esper. grupo, kies prezidanto estas elektita L. du Bourg, sub-prezidanto — J. Bambach, sekretario — E. Howell.

Finlando. S-roj Sunell kaj Harlin en Helsingfors organizas la Kontoron Esper. por la propagando ds l-vo esper. en Finnlando.

Francujo. S-roj Cestre kaj Gendre legas kursojn de l-vo esperanto en Auxerre — en Popoldomo kaj en Virina kaj Instruista Institutoj kaj ankaŭ en unugradaj lernejoj. Estas malfermitaj multe da novaj esper. kursoj en Agen, Bordeaux kaj en mult. al. urboj. La Socialista Kongreso en Châlon esprimis la deziron akcepti la l-von esper. kiel helplingvo en ĉiuj interrilatoj de Internacia Oficejo Soci-

листич. Бюро Муницип. Совѣта г. Тулузы пожертвовалъ мѣстн. аспер. группѣ 200 фр. Вышли изъ печати: № 22 „Espero Katolika“, 4-5 „Espero Pacifista“, нов. аспер. романсѣ „Forflugintaj Revoj“ (Отлѣтѣвшія мечты); два муз. произв. съ пѣніемъ: „Himno al la Supera Estaĵo“, „Kanteto de Ofelio“ и новая арія „La Kapelo“. Вскорѣ появится аспер. словарь для фармацевтовъ. Фирма Ansel et Dimeaux въ Boulogne-sur-Mer особ. циркулярами рекомендуетъ аперативъ „Zamenhof“; A. Bouy, владел. книжн. магаз. въ Clermont-Ferrant, предлагаетъ наклейки съ выпуклою аспер. звѣздой по черн. фону и словами:— „Esperanto, lingvo internacia“— для запечатыванія писемъ.

Чили. Г. Е. Новoa, въ Сантѣ Яго, помѣстилъ въ мѣстн. газ. „El Porvenir“ ст. объ эсперанто съ портр. д-ра Л. Заменгофа.

Швейцарія. Въ Цюрихѣ основался Академическій Эспер. Клубъ, а въ Женевѣ— вторая аспер. группа „La Stelo“. Весьма энергично пропагандируетъ яз. эспер. K. Müller. Въ Бернскомъ журн. „Les Etats unis d'Europe“ помѣщена ст. „Langue Internationale“, напис. г. Moch. Вышелъ № 10 (декабрьск.) аспер. журн. „Juna Esperantisto“. Прекрасно отзывались объ эсперанто газ. „Schweizer Abstinens-Blätter“.

Подпись.

alista. La Municipala Konsilantaro de urbo Toulouse oferis por loka esper. grupo 200 fr. Aperis: № 22 de „Espero Katolika“; № 4—5 de „Espero Pacifista“; nova esper. romano „Forflugintaj Revoj“; du muzikaj kun voĉo „Himno al la Supera Estaĵo“, „Kanteto de Ofelio“ kaj la nova ario „La Kapelo“. Baldaŭ aperos esperanta vortaro por farmacistoj. Fermo de Ansel et Dimeaux en Bollogne-sur-Mer per apartaj cirkuleroj rekomendas aперативon „Zamenhof“; A. Boury, posedanto de librotenejo en Clermont-Ferrant, proponas surgluon kun reliefa esp. stelo sur nigra kampo kaj kun vortoj: „Esperanto, lingvo internacia“ por fermigo de leteroj.

Чили. S-ro E. Novoa, en Santiago, enmetis en loka gaz. „El Porvenir“ artikolon pri esper. kun portreto de d-ro L. Zamenhof.

Svisujo. En Zurich fondiĝis Akademia Klubo Esperantista kaj la alia grupo „La Stelo“ en Geneve. Tre energie propagandas la l-von Esperanton K. Müller. En Berna jurn., „Les Etats unis d'Europe“ estis enmetita art. „Langue Internationale“, verk. de s-ro Moch. Aperis № 10 (decembra) de esper. jurn. „Juna Esperantisto“. Bonege pri esperanto raportis gaz. „Schweizer Abstinens-Blätter“.

Radripo.

Federacio de la oficistoj de Francujo.

En ĝia lasta kunsido kaj laŭ la propono de s-ro Ch. Vergne, ĝenerala sekretario de Federacio kaj membro de la grupo esperantista, la konsilario federacia decidis prezentigi antaŭ la kongreso internacia de oficistoj, okazonta en Londono dum Paskaj festoj 1906 j. raporton konkludantan akcepton de la l-vo Esperanto kiel oficialan lingvon de la oficistaj societoj. Ĉar la oficiala uzado de nia lingvo dum la kongreso, kaj ĉar la akcepto de Esperanto kiel komuna komprenilo inter la potencaj societoj de oficistoj kredinde kaŭzos la aliĝon de la tuta oficistaro al nia afero, tial ni insiste petas ĉiujn samideanojn, ke ili helpu kiel eble plej multe la aferon. Inter la preparolotaj temoj estas la ĉiusemajna ripozo, la nombro de la-

boraj horoj, la problemoj de labormanko, pensioj por maljunuloj ktp. kaj la jenaj societoj jam scilgas, ke ili sendas oficialajn delegitojn:— Ligue Nationale des Employes et Voyageurs, Vottem—Liège; Fédération nationale de Dependentes, Barcelona; International Retail Clerks Protective Association, Deuver, Colorado, U. S. A.; Fédération nationale des Syndicats d'Employés, Paris; Fédération des Employés de France, Rouen; National amalgamated Union of Shop Assistants, Warehousemen and Clerks, London ktp. S-roj Vergne, 35 rue Stanislas Girardin, Rouen kaj Gehet, 10 rue l'Ouest, Rouen, France, petas ĉiun esperantistan grupon, ke ĝi bonvolu sciiĝi pri la kongresontaj societoj aŭ sindikatoj de sia urbo kaj disdoni en ili

propagandilojn. Ili danke respondos al ĉiu samideano tion farinte kiu informos ilin pri sia agado, eĉ nesukcesinta. Ili provos mem esperantigi la kongresontojn kiaj-ajn estis opinioj pri korporaciaj temoj por ke ĉiuj aprobu

la raporton por esperanto kaj, se eble, uzu nian lingvon dum la kongreso. Jen nova semejo antaŭ ni, amikoj! La rikolto estu bona. A. Gehet.

(Laŭ france-esper. gaz. „Esperanto“).

Esperanta Gazetaro.

Teksto de la „Deklaracio“, akceptita en la gazetista kunveno, okazinta en Boulogne-sur-Mer, la 9-an de aŭgusto 1905.

La subskribitoj, redaktoroj de esperantaj gazetoj, promesas:

1-e. Klopodi por atingi en siaj gazetoj kiel eble plej grandan korektecon de la lingvo kaj obeadi la regulojn kaj fundamenton de la Zamenhof'a lingvo Esperanto;

2-e. Eviti ĉiujn farojn aŭ diskutojn, kiuj celadus iel ajn ŝanĝi la Zamenhof'an lingvon;

3-e. Rekomendi nur eldonaĵojn, verkojn, gazetojn, kiuj same obeas la regulojn kaj fundamenton de la Zamenhof'a lingvo; kaj se ili raportos pri aliaj, almenaŭ montri iliajn neakcepteblajn flankojn.

La prezidanto de la kunveno: *Paul Nylén*. La sekretario: *E. Privat*. La ĉeestantoj: reprezentantoj de la gazetoj: Lingvo Internacia, Scienca Revuo, Juna Esperantisto, Lumo, Germana Esperantisto, Tra la Mondo, British Esperantist, L'Esperantiste, Concordia, Espero Pacifista, Esperanto, East sportif, Belga Sonorilo.

La aliĝo de aliaj esperantistaj ĵurnalistoj estas esperanta. Sin turni al *S-ro Edm. Privat*, 9, avenue des Vollandes, Genève (Suisse).

Presante tiun-ĉi dokumenton, tre gravan por Esperantismo, la Redakcio de la ĵurnalo „RUSLANDA ESPERANTISTO“ proklamas sian aliĝon al la „Deklaracio“.

La Redaktoro *D-ro A. Asnes*.

La Sekretario *Vs. Lajko*.

A l v o k o.

Kun tiu-ĉi alvoko mi turnas min al geesperantistoj de tuta mondo, por kiuj estas kara nia „Esperanto“ entute, kaj kiuj interesiĝas je ĝia literaturo.

En nuna tempo, kiam en ĉiuj plej malproksimaj anguletoj de tera globo estas jam homoj, almenaŭ iom konataj kun „Esperanto“ kaj kun ĝia rava ideo; kiam en plej diversaj landoj aperas verkistoj, laborantaj pro riĉigo de ĝia literaturo; kiam tie-ĉi kaj tie ekzistas jam gazetoj kaj ĵurnaloj en Esperanto; kiam radioj de hele brilanta stelo Esperanta lumigas jam nordon kaj sudon, orienton kaj okcidenton, varmigante eĉ korojn de plej malvarmaj kaj obstinaj skeptikuloj kaj penetrante eĉ en dikgajn kraniojn de niaj saĝeguloj; kiam, fine,

eĉ en nia patrujo ekbrilis suno de libereco.— en nuna tempo ni ĉiuj, aparte malnovaj geesperantistoj, devas streĉi tutajn niajn fortojn, por starigi nian karan aferon tiel alte, ke ĝi estu vidata de ĉiuj loĝantoj de mondo, ke forestu eĉ unu iom inteligenta homo, kiu povus diri, ke li nenion scias pri Esperanto,—kion, bedaŭrinde, sufiĉe ofte aŭdas ankoraŭ niaj samideanoj.

Plej grava kaj plej efektiva rimedo, por atingi tiun-ĉi celon, estas literaturo kaj... literaturo! Sed ne tia literaturo, kia ekzistis ĝis nun... Anstataŭ eldonado de tre malgrandaj ĵurnaletoj, elirantaj en plej diversaj urboj de mondo pro unu fojon monate,—ĵurnaletoj tiel malgrandaj, ke por tralegi ilin ĉiujn estas su-

fiĉe unu—du horoj ĉiumonate,—anstataŭ tiu-ĉi ne sufiĉe utila laborado, ni ĉiuj devas kuniĝi kaj fari ion eĉ kontraŭvole rimarkindan por inteligentaro de tuta mondo. Oni devas memori, ke efektiva forto estas nur en kuniĝo: unu fadeneton tre facile estas disŝiri,—sed kunigu multegon da tielaj maldikaj fadenetoj, kaj vi ricevos ŝnuregon, kun kies helpo la fablia grandegulo povus elŝiri nian terglobon el interplaneda spaco! Tiu-ĉi penso tute ne estas ia neefektivigebla revo, ia utopio,—kaj mi kredas, ke ni, karaj miaj samideanoj, ni,—maldikaj, malfortaj fadenetoj de unu esperanta bulo,—ni, kuniĝinte, povus fari tiun-ĉi nerompeblan ŝnuregon kaj montri al mondo, ke nia kara lingvo internacia „Esperanto“ estas efektive vivipova...

El tuta mia koro dezirante fari en tiu-ĉi direkto almenaŭ unu malgrandetan paŝon, mi, malfortika kadeneto, kuraĝas turni min kun tiu-ĉi alvoko al tiuj, kiuj aprobas mian penson kaj aparte al miaj malnovaj geamikoj-esperantistoj, kiuj eble ne ĉiuj ankoraŭ min forgesis: **kuniĝu kaj fondu internacian societon por eldonado de granda „ĵurnalo internacia“** (monata aŭ semajna) kun plej diversaj fakoj!

Komence mi ne pensu pri profitoj, kaj zorgu nur, ke ni ne havu malprofitojn,—sed kiam tiu-ĉi afero fortikiĝos, kiam ni havos zuliĉe da abonantoj,—tiam, sendube, ĉiu kunlaboranto povos kaj devos havi konvenan rekompencan por sia laborado.

Dume mi ne kuraĝas proponi ian detalan programon de dezirinda estonta „ĵurnalo Internacia“, esperante, ke tion-ĉi faros iu pli sperta, ol mi,—mi celas nur ekscii, ĉu multe da geesperantistoj, kaj aparte da verkistoj, konsentos partopreni en proponata de mi entrepreno (aŭ per mono, aŭ per laborado).

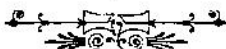
Tial mi kore petas ĉiujn geesperantistojn skribi al mi sian opinion pri tiu-ĉi afero, aldonante siajn detalajn adresojn kaj sciigante min, kiamaniere ĉiu konsentus esti partoprenanto de estonta societo?

Ĉiujn aliajn gazetojn kaj ĵurnalojn esperantajn ni petas represii tiun-ĉi mian alvokon.

Mia adreso: Rusujo. Vilno, Snipski, domo de Kacenelenbogen (Kalvarijskaja) al V. N. Devjatnin.

F. Devjatnin.

Novembre 1905.

Esperantista Organiza Komitato.

CIRKULERO DUA.

Organizaj decidoj pri la funkciado de la provizoraj Komitatoj.

Laŭ la deziro de doktoro Zamenhof, ni konatigas al la Esperantistaro, la sekvantajn decidojn akceptitajn konsente kun li, por faciligi kaj ordigi la preparadon de la laboroj de ambaŭ provizoraj komitatoj, fonditaj de la Kongreso de Boulogne-sur-Mer (Organiza Komitato kaj Lingva Komitato) kaj por rapidigi, tra la Esperantistaro, la sciigojn pri iliaj proponoj aŭ decidoj:

La laboro de ambaŭ komitatoj estos, en ĉiu okazo, preparita per la zorgoj de malgranda nombro da komitatanoj, speciale montritaj de doktoro Zamenhof, kaj sub la direkto de unu el ili, elektita kiel unua prezidanto aŭ eĉ kiel efektiva prezidanto kaj kondukanto.

Koncerne la Lingvan Komitaton, D-ro Zamenhof mem esploros, konsente kun Redaktoro Boirac, la regulojn aranĝotajn por ĝia funkciado, kaj sciigos, kiel eble plej frue, la alprenitan de ili solvon.

Koncerne la Provizoran Organizan Komitaton, D-ro Zamenhof deziras, ke la ordinaraĵ laboroj, rezervante la principajn kaj gravajn decidojn, estu preparitaj nur per la oficiala prezidantaro elektita de la kongreso de Boulogne-sur-Mer por formi la diritan komitaton, tiel estas: D-ro Zamenhof, prezidanto; S-roj Boirac, Michaux, Mybs, Pelien kaj Sebert, vicprezidantoj; kaj provizore, per la iniciato de tiu lasta vicprezidanto kiu akceptis kelkatempe tiun taskon.

Sekve, Rektoro Boirac kaj Generalo Sebert povas, laŭ bezono kaj ĉiu siaflanke subskribi la cirkulerojn preparitajn je la nomo de la diritaj komitatoj.

Fino, ni sciigas ke, ankau kun la konsento de D-ro Zamenhof, S-ro Gabriel Chavet, eks-sekretario de la Esperantista Grupo Pariza, estas akceptita kiel Sekretario-Agento, de la „Esperantista Centra Oficejo“, sidanta en Parizo, kaj povos, kun tiu titolo, subskribi la leterojn devenantajn de tiu Oficejo.

Je la nomo de la Organiza Komitato,

Sebert.

CIRKULERO TRIA.

Detaloj pri la organizo de la Esperantista Centra Oficejo, en Parizo.

I. — Nia unua cirkulero, datumita de la 25-a de septembro 1906, konatigis ke Esperantista Centra Oficejo estis fondita en Parizo, kaj uzota de ambaŭ provizoraj komitatoj, elektitaj de la kongreso Boulogne-sur-Mer, por efektiviĝi la funkciado de la sekretariejo de tiuj komitatoj.

Sajnas al ni utile ke ni donu hodiaŭ, pri la vera signifo kaj la organizado de tiu Oficejo, kelkajn detalojn kiuj povas esti interesaj por ĉiuj esperantistoj.

La Esperantista Centra Oficejo estis fondata, kun la celo helpi la propagandon kaj diskonigon de Esperanto, starigante, por la esperantistoj de la tuta mondo, izolataj aŭ grupigitaj laŭ lokoj aŭ specialaj okupoj, la centron de rilatoj kaj informoj kies stilecon montris la kongreso de Boulogne-sur-Mer.

Por trafi tiun celon, restante tute sendependa de ĉiu ajn grupo esperantista, la Oficejo projektas:

1-e. Doni sciigojn pri la demandoj kiuj rilatas la subtenadon kaj propagandon de Esperanto, al societoj, grupoj aŭ personoj kiuj sin interesas pri tio, kaj faciligi la rilatojn inter ili;

2-e. Prepari la Studadon de la demandoj kiuj povus esti enmetataj en la programon de la kongreso, konferencoj aŭ aliaj kunvenoj, kiuj dezirus uzi la servon de la Oficejo; kaj helpi la komitatojn de tiuj kunvenoj, koncerne la kunvokojn kaj komunikojn;

3-e. Helpi kaj partopreni, se tio konvenas, la efektivigon de la decidoj de tiuj kongresoj, konferencoj aŭ kunvenoj;

4-e. Klasiĝi: kaj konservi la arkivojn de tiuj kunvenoj, ĉiujn dokumentojn kiuj povas esti alkonfiditaj al la Oficejo, kaj ĉion kio povas interesi la Esperantistan Movadon;

5-e. Organizi Bibliotekon enhavantan ĉiujn verkojn en Esperanto kaj pri Esperanto, kolektante ankaŭ, laŭ la eblo, la artikolojn de gazetoj kaj revuoj, kaj la verkojn rilatajn al demandoj interesaj por Esperantismo;

6-e. Kolekti ĉiujn sciigojn statistikajn kaj aliajn, kiuj koncernas la diskonigon kaj la utiligon de Esperanto;

7-e. Starigi kaj plenigi ĉiutage, bibliografion de la verkoj en Esperanto kaj pri Esperanto;

II. — Por realigi tiun programon, la Centra Oficejo jam kolektis, 51, rue de Cligny, Paris, en sia legoĉambro:

1-e. Bibliotekon enhavantan la ĉefajn esperantistajn verkojn elirintajn de la komenco de nia afero, kaj tiujn kiuj koncernas la lingvon internacian;

2-e. Kolekton da revuoj kaj gazetoj; esperantistaj kiuj nun eliras, kaj de la ĉefaj malnovaj gazetoj;

3-e. Bibliografiajn katalogojn, pri la esperantistaj verkoj (bibliotekaj verkoj kaj artikoloj de gazetoj kaj revuoj) ordigitajn laŭ la reguloj de la bibliografia decimala klasigo;

4-e. Specialajn katalogojn, ĉiutage plenumitajn, pri la diversaj sciigoj interesaj por la Esperantistoj;

Adresaron de la Esperantistaj Societoj kaj Grupoj;

Adresaron de la Esperantistoj kiuj havas rilatojn kun la Oficejo;

Adresaron de la komercistoj kiuj vendas librojn aŭ objektojn pri Esperanto;

Adresaron de la Esperantista gazetaro;

Adresaron de la ĉefaj esperantistaj kunvenoj, k. c.

III. — La Centra Oficejo estas malfermata ĉiujn tagojn (escepte dimanĉojn kaj festajn tagojn) de la 10-a horo ĝis la 12-a h. kaj de la 2-a h. ĝis la 4-a h., por ĉiuj esperantistoj loĝantaj aŭ transirantaj Parizon, kaj eĉ por ĉiuj personoj kiuj deziras informojn pri la lingvo internacia.

Ĉar ĝi deziras resti sendependa je ĉiu speciala grupo aŭ fondaĵo, kaj intencas, sekve, havi nenian intereson pri la ajn komerca entreprenon, la Centra Oficejo ne devos esti uzata kiel pera rimedo, por aferoj kiuj povas okazi menajn riskojn aŭ respondecojn. Sekve ĝi akceptas, nur kiel servo de propagando senpaga, la provizoran konservon de libroj, prospektoj aŭ aliaj objektoj disdonataj. Se ĝi ricevos mendojn, aŭ monerojn, por aĉeti librojn, abonojn, insignojn aŭ aliajn objektojn, ĝi nur transdoss ilin al la vendantoj aŭ komercistoj kiuj estos montrataj al ĝi por tio, aŭ, se la montrito ne estas farata, al la komisiistoj kaj peristoj kiuj ŝajnos plej taŭgaj en ĉiu okazo; kaj ĝi ilin rilatigos kun la klientoj.

IV. — La Esperantista Centra Oficejo restis, ĝis nun, privata fondaĵo, organizita per la iniciato de kelkaj amikoj de Esperanto, kaj finance subtenata de ili; sed ĝiaj fondintoj intencas, por certe daŭrigi ĝian ekzistadon, fondi, se estas necese, specialan Societon de Amikoj aŭ Protektantoj de Esperanto, kiu sin okupu pri la direktado de tiu Oficejo.

Atendante la momenton kiam ili povos sendi alvokon, por tio, al ĉiuj esperantistoj, la fondintoj de la Oficejo trege dezirus koni, de nun, la nomojn de tiuj kiuj, aprobantaj la programon supermontritan, volus helpi tiun entreprenon.

Ili kun granda dankemo, akceptus la aliĝojn sendatajn al ili, de ĉiuj personoj kiuj dezirus partopreni al la fondo de la kreota societo. Tiuj aliĝoj povas esti, de nun, sendataj al la Sekretario de la Centra Oficejo.

ENHAVO: Pri organizacio. — Aldono al la Dogmoj de Hilelismo. — Pri la Regularo de l'S-to „Espero“. — Historieto de unu nedankema popolo de Sĉ-ij. — Kio estas la socialaj sciencoj? de Prof. N. Karejev, trad. de Vs. L. — La malfermita letero al Redaktoro de „R. E.“. — Ruĝa Rido de Leonid Andrejev, trad. de Serĉanto (daŭrigo venos). — Esperantista Movado. — Federacio de la oficiistoj de Francujo. — Esperanta Gizotaro. — Alvoko de V. Devjatnin. — Esperantista Organiza Komitato.

ESPERO PACIFISTA.

Monata organo de l'Internacia Societo Esperantista por la Paco.

Krom avizo kontraŭa, la abonantoj estas enskribataj kiel aliĝantoj al la Societo. —
Jara abono (aŭ minimuma kotizo): 5 frankoj (2 rubloj).

Sin turni al S-ro GASTON MOCH, 26 rue de Chartres, Neuilly-sur-Seine
(Francujo).

Jus eliris el presejo malgranda libreto:

"BOLESŬJO"

Rakonto de

Maksim Gorĵkij.

Postmorta traduko de

Ivan Selezņov.

Eldono de l'S-to „Espero“. Kosto: 10 kopekaj
(kun transsendo), oni povas sendi per poŝtmarkoj.

GERMANA ESPERANTISTO.

Monata organo de germanlingvaj grupoj, redaktata esperante kaj germane.

Enhavo propaganda, kronika, literatura.

Abonprezo por ĉiuj landoj Mk. — 3.

Rb. — 1. 50

Admin. kaj Red. Berlino.

Prinzenstrasse 95.

"TRA LA MONDO"

Tutmonda multilustrata Esperanta revuo.

Kunlaborao plene internacia pri la sekvantaj temoj:

nuntepagoj, arto kaj literaturo, sciencoj, komerco, industrio, militistaro kaj maristaro, teatro, sportoj, virina kaj gejunula pago, feliĉono, ludoj, konkursoj kun valoraj monaj premioj.

Ĉiuj artikoloj estas verkitaj de kompetentuloj kaj anoj de l'landoj aluditaj. Grava fako per ĝenerala politika informado.

Eliras je la fino de ĉiu monato.

Jarabono: 8 fr.; kvaronjara 2 fr. 25c., per monpapiro. Administracio: Mendon, (S. O.), France. Oni povas sin turni al „Ruslanda Esperanto“ list.

La propaganda franca-esperanta ĵurnalo

☆ ESPERANTO ☆

dediĉas al tiu, kiu sendos al ĝi la plej grandan nombron da abonmendoj antaŭ Pasko

LUKSAN BICIKLETON

je marko speciala „Esperanto“ kiel pura donaco. Multaj aliaj premioj.

Abonkosto por Ruslando: 1 rubl. 20 kop.

Sin turni al: ESPERANTO, Ceret. 4.

S-O. France aŭ al administranto de
RUSLANDA ESPERANTISTO.

A ĈETU!

Malnovajn, malfortajn librojn de konataj aŭtoroj:

- I. „**Demono**“ de M. Lermontov, trad. de V. N. Devĵainin, kosto 60 kop. (kun transsendo)
- II. „**Kain**“ de Byron, trad. de A. Kofman, kosto 50 kop. (kun transsendo).
— Estas aĉeteblaj **sole** en S-to „Espero“.

ПРИНИМАЕТСЯ НА 1906 ГОДЪ

запись въ члены

О-ВА „ЭСПЕРО“,

съ правомъ полученія въ счетъ членскаго взноса ежемѣсячнаго журнала О-ва

„RUSLANDA ESPERANTISTO“,

издающагося на международномъ языкѣ Эсперанто и частью параллельно на русскомъ языкѣ.

Постоянныя статьи по принципиальнымъ и практическимъ вопросамъ Эспер. движенія и идеи международного языка.

Въ беллетристическомъ отдѣлѣ помѣщаются новыя произведенія лучшихъ авторовъ.

Въ 1906 году въ „Rusl. Esper.“ печатается въ переводѣ на Эсперанто извѣстная повѣсть Леонида Андреева „Красный Смѣхъ“.

Съ № 1 (январь) введенъ общественно-политическій отдѣлъ.

Обширные отдѣлы хроники и Эспер. движенія и библиографія.

Собственные корреспонденты-эсперантисты въ горъ Россіи, въ Парижѣ (г. Коловратъ) и др. столицахъ и горъ Зап. Европы.

Разнообразныя статьи и замѣтки по вопросамъ современной жизни, имѣющимъ общій интересъ.

Подробности о журналѣ — въ особомъ проспектѣ, рассылаемомъ бесплатно.

Членскій годовой взносъ (съ 1 января по 31 декабря 1906 г.) 3 руб.

Адресъ: С.-ПЕТЕРБУРГЪ, Б. Подъяческая 24, Редакція „Ruslanda Esperantisto“.

ESTAS AKCEPTATA POR 1906 JARO

la enskribado en la nombron de la membroj de la

S-TO „ESPERO“,

kun rajto de l'ricevado por membra enpago de ĉiunonata ĵurnalo de la S-to

„RUSLANDA ESPERANTISTO“,

eldonata en lingvo internacia Esperanto kaj parte paralele en rusa lingvo.

Ĉiamaj artikoloj pri principaj kaj praktikaj demandoj de Esper. movado kaj de l'ideo de lingvo internacia.

En beletristika fako estas presataj la novaj verkoj de plej gloraj aŭtoroj.

En 1906 jaro en „Rusl. Esper.“ estas presata en Esperanta traduko la fama novelo de Leonid Andrejev „Ruĝa Rido“.

De № 1 (januaro) estas enkondukita social-politika fako.

Vastaj fakoj de kroniko de Esp. movado kaj de bibliografio.

Propraj korespondantoj—esperantistoj en urboj de Ruslando, en Parizo (s-ro Kolowrat) kaj en aliaj ĉefurboj kaj urboj de Okc. Eŭropo.

Diversaj artikoloj kaj notoj pri demandoj de nuntempa vivo, havantaj komunan intereson.

La detaloj pri la ĵurnalo estas en aparta prospekt, dissendata senpage.

La membra jara enpago (de jan. ĝis 31 dec. 1906 j.) estas 3 rubloj.

Adreso: St.-PETERBURGO (Ruslando), B. Podjačeskaja, 24, Redakcio de „Ruslanda Esperantisto.“